

III. NAUCZANIE I UŚWIĘCANIE

Posługa nauczania

A. Głosiciele Słowa Bożego

393. Zadanie głoszenia Ewangelii w Kościele partykularnym jest powierzone biskupowi diecezjalnemu, który kieruje misją nauczania w Kościele partykularnym i ją nadzoruje (kan. 756nn; kan. 772).
394. Zadanie nauczania wykonują – na mocy przyjętych święceń – biskupi, prezbiterzy i diakoni.
395. Prezbiterzy i diakoni mogą pełnić posługę słowa w danym kościele lub kaplicy jedynie za wyraźną zgodą proboszcza, rektora kościoła lub właściwego przełożonego zakonnego.
396. Wierni świeccy mogą być powoływani do współpracy z biskupem, prezbiterami i diakonami oraz do świadczenia pomocy w głoszeniu Ewangelii (kan. 758).
397. Posługę słowa, pod kierunkiem kapłanów, pełnią także katechiści, którzy wraz z ustanowieniem w posłudze otrzymują misję kanoniczną.
398. Misję kanoniczną otrzymują także nauczyciele religii, katecheci, doradcy życia rodzinnego oraz osoby świeckie prowadzące różnego rodzaju wydarzenia ewangelizacyjne. Otrzymują oni misję kanoniczną na czas określony, zgodnie ze szczegółowymi przepisami.
399. Misja kanoniczna może zostać cofnięta w przypadku, gdy mający ją naucza niezgodnie z doktryną Kościoła lub postępuje niezgodnie z chrześcijańskimi zasadami moralnymi.

B. Przepowiadanie Słowa Bożego

400. Pierwszym i podstawowym sposobem przepowiadania Słowa Bożego we wszystkich kościołach i kaplicach archidiecezji jest głoszenie homilii podczas Mszy Świętych niedzielnych i świątecznych oraz przy udzielaniu sakramentów, odprawianiu pogrzebu i nabożeństw okresowych.

- 401. Zachęca się, aby homilie były głoszone również w dni powszednie, zwłaszcza w okresach Adwentu i Wielkiego Postu.
- 402. Wierni mają prawo do wysłuchania starannie przygotowanej homilii, która nie może być zbyt długa i nie powinna mieć cech konferencji ani lekcji (EG 138).
- 403. Osoby świeckie nie mogą wygłaszać homilii. Mogą one zabrać głos albo przed rozpoczęciem liturgii, albo przed jej zakończeniem i końcowym błogosławieństwem, albo po zakończeniu liturgii.
- 404. W każdej parafii powinny być każdego roku organizowane rekolekcje w Adwencie i w Wielkim Poście lub przy okazji większych uroczystości.
- 405. W szczególnie ważnych momentach życia parafii powinny być organizowane misje parafialne, odnawiane co pewien czas. Misje trwają zwykle cały tydzień. W tym czasie w porach odpowiednich dla poszczególnych grup wiekowych głosi się wiernym nauki o zasadniczych prawdach wiary i moralności oraz odprawia nabożeństwa. Misje parafialne kończą się spowiedzią i Komunią Świętą oraz uroczystością poświęcenia krzyży misyjnych (kan. 770).
- 406. Misje parafialne powinny odbywać się mniej więcej co dziesięć lat.
- 407. W wypełnianiu posługi przepowiadania należy roztropnie korzystać z możliwości, jakie stwarzają środki techniczne.

C. Nauczanie katechetyczne

- 408. Nadzór nad nauczaniem katechetycznym w archidiecezji w imieniu arcybiskupa należy do wydziału kurii odpowiedzialnego za nauczanie chrześcijańskie.
- 409. W każdym dekanacie osobami upoważnionymi do dokonywania wizytacji są dziekan oraz wizytator dekanalny.
- 410. Do zadań wizytatorów należą w szczególności:
 - a) utrzymywanie stałego kontaktu z wydziałem nauki chrześcijańskiej kurii, w którym przedstawiają wszystkie sprawy związane z katechizacją w dekanacie;
 - b) uczestniczenie w spotkaniach wizytatorów dekanalnych;

- c) wizytowanie przynajmniej raz w roku każdej szkoły i przed-szkola na terenie dekanatu;
 - d) hospitowanie (w okresie od września do końca marca) każdego kapłana uczącego na terenie dekanatu;
 - e) opiniowanie pracy katechetów;
 - f) prowadzenie dokumentacji arkuszy hospitacyjnych wszystkich katechetów z dekanatu i ich archiwizowanie;
 - g) troska o właściwą organizację i przeprowadzenie wielkopostnych rekolekcji szkolnych w całym dekanacie;
 - h) współdziałanie z doradcami metodycznymi nauki religii.
411. W parafiach archidiecezji należy systematycznie prowadzić katechezy przygotowujące do przyjęcia sakramentów, w szczególności:
- a) dla rodziców i kandydatów na chrzestnych;
 - b) dla kandydatów do bierzmowania, ich rodziców i świadków bierzmowania;
 - c) dla dzieci przed pierwszą spowiedzią i Komunią Świętą oraz ich rodziców;
 - d) dla narzeczonych.
412. Nauczanie religii w szkołach odbywa się na podstawie przepisów państwowych.
413. Nauczyciele religii wykonują swoje zadanie po otrzymaniu misji kanonicznej oraz na podstawie skierowania do pracy w określonej placówce.
414. Misja kanoniczna jest udzielana na czas określony i może być przedłużana.
415. Odwołanie misji kanonicznej przez ordynariusza miejsca następuje w przypadkach określonych w przepisach powszechnego prawa kanonicznego.
416. Katecheta i jego praca podlegają ocenie niezależnie od oceny dorobku zawodowego związanego z zakończeniem stażu na kolejny stopień awansu zawodowego. Oceny tej dokonują wizytator katechetyczny lub proboszcz. Ocenie podlegają: stopień wywiązywania się z przyjętych zobowiązań, postawa oraz zaangażowanie w pracę katechetyczną w szkole i w parafii.

417. Misja kanoniczna może zostać wycofana na wniosek proboszcza złożony nie później niż 30 kwietnia, w szczególności z powodu:
- a) poważnego naruszenia zasad moralnych;
 - b) przekazywania treści sprzecznych z nauczaniem Kościoła lub działania w sposób niezgodny z jego misją katechetyczną;
 - c) braku współpracy z proboszczem lub wspólnotą parafialną;
 - d) poważnych problemów w relacjach z uczniami lub rodzicami;
 - e) uzyskania negatywnej oceny pracy ze strony wizytatora lub proboszcza i braku nadziei na poprawę;
 - f) utraty wymaganych kwalifikacji lub niespełnienia wymogów do odnowienia misji, takich jak udział w obowiązkowych spotkaniach formacyjnych i doskonalenie zawodowe.
418. Umotywowany wniosek o wycofanie skierowania do nauczania może złożyć także dyrektor placówki oświatowej.
419. Ordynariusz miejsca ma prawo wycofać misję kanoniczną, ilekroć uzna, że wymaga tego dobro wiary lub obyczajów.
420. Proboszcz parafii, na której terenie znajduje się placówka oświatowa, gdzie ma być zorganizowana katechizacja, z odpowiednim wyprzedzeniem (nie później niż do 31 maja, jeżeli katecheci mają być zatrudnieni od 1 września) uzgadnia z dyrekcją liczbę etatów i godzin lekcji religii. Następnie zwraca się do właściwego wydziału kurii o skierowanie do pracy dla katechetów, którzy mają uczyć w danej szkole.
421. Katecheci winni uczestniczyć w rekolekcjach, w konferencji na rozpoczęcie roku i w spotkaniach metodycznych. Ponadto zachęca się ich do uczestnictwa w dodatkowych, wybranych przez siebie zajęciach formacyjnych oraz do uzupełniania wiedzy teologicznej na studiach podyplomowych, rozszerzania kwalifikacji o pokrewne przedmioty i uczestniczenia w spotkaniach organizowanych przez Kościół i szkołę, koniecznych do lepszego wykonywania powierzonych im zadań.
422. Korzystanie przez katechetów z permanentnej formacji katechetycznej, szczególnie zaś uczestnictwo w obowiązkowych elementach tej formacji, stanowi warunek przedłużenia misji kanonicznej.

423. Do zadań katechety świeckiego należą również: pomoc w przygotowaniu rekolekcji szkolnych i zaangażowanie się w ich prowadzenie; uczestnictwo w jednej Mszy Świętej w niedziele i święta nakazane z udziałem dzieci lub młodzieży oraz przygotowanie jej oprawy liturgicznej w zakresie uzgodnionym z proboszczem lub wyznaczonym przez niego duszpasterzem; prowadzenie przynajmniej jednej grupy duszpasterskiej działającej przy parafii lub w szkole.
424. O każdej nieobecności w szkole katecheta winien poinformować proboszcza, który wystąpił o skierowanie go do nauczania religii.
425. Szczegółowe wytyczne w sprawie nauczania katechetycznego określa właściwy wydział kurii.

D. Posługa ewangelizacji

426. Osoba świecka, aby uzyskać misję do głoszenia, winna odbyć formację prowadzoną przez Archidiecezjalną Szkołę Katechistów lub inny podmiot wskazany przez arcybiskupa. Kryteria przyjęcia do szkoły i jej program formacyjny określają odrębne przepisy.
427. Po ukończeniu formacji w szkole jej absolwent może otrzymać misję kanoniczną na czas nieokreślony lub na czas określony, z możliwością przedłużenia, lub posługę katechisty.
428. Posługa katechisty i realizacja zadań osób tymczasowo zaangażowanych w misję głoszenia Ewangelii i przekazywania wiary zawsze dokonują się we współpracy z wyświęconymi szafarzami i pod ich kierunkiem.
429. Katechiści wprowadzają w kerygmat poprzez pierwsze głoszenie słowa osobom nieochrzczonym i tym, którzy przeżywają kryzysy w wierze. Mogą prowadzić katechezę przygotowującą do sakramentów, katechezę dorosłych, katechezę w różnych ruchach i wspólnotach religijnych. Są także powołani do przewodzenia modlitwie wspólnotowej, posługi chorym i umierającym, ubogim i więźniom.
430. Osoba świecka, rekomendowana przez odpowiedzialnego za wspólnotę, podejmująca się w sposób jednorazowy lub tymczasowy misji głoszenia Ewangelii i przekazywania wiary w imieniu Kościoła katolickiego, może głosić – w ramach swojej wspólnoty na terenie archidiecezji lub w trakcie spotkań formacyjnych wewnątrz

własnej wspólnoty poza granicami archidiecezji, lub poza własną wspólnotą na terenie archidiecezji w ramach różnych inicjatyw ewangelizacyjnych – jeżeli ma misję kanoniczną (podczas głoszenia wskazana jest obecność prezbitera); jeżeli misji nie ma, warunkiem głoszenia jest obecność w trakcie spotkania prezbitera, najlepiej duszpasterza danej wspólnoty.

431. Osoba świecka przybywająca na teren archidiecezji z innej diecezji powinna złożyć do wydziału duszpasterstwa kurii wniosek o wyrażenie zgody na głoszenie w archidiecezji, przedstawić misję kanoniczną wydaną przez własnego ordynariusza miejsca, zakres planowanej posługi oraz dane prezbitera, pod którego kierunkiem będzie posługiwać. W przypadku braku zgody osoba ta nie może być dopuszczona do głoszenia. W czasie jej posługi na terenie archidiecezji wskazana jest obecność prezbitera odpowiedzialnego za dane wydarzenie.
432. Duchowni diecezjalni, którzy nie są inkardynowani do archidiecezji, oraz duchowni będący członkami instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołskiego mogą w kościołach i kaplicach wykonywać posługę słowa, zgodnie z ogólnymi zasadami. Jeżeli planują zorganizować wydarzenie ewangelizacyjne poza miejscem świętym, winni zgłosić to w wydziale duszpasterstwa kurii, wskazać duchownego odpowiedzialnego oraz przedstawić program wydarzenia.
433. Duchowni archidiecezji organizujący wydarzenia ewangelizacyjne poza swoją parafią mają obowiązek uzgodnienia tego z proboszczem danego miejsca.
434. Uzgodnień i zgłoszeń, o których mowa powyżej, należy dokonać z odpowiednim wyprzedzeniem – przynajmniej miesiąc przed planowanym ich rozpoczęciem.
435. Informacje o wszystkich otwartych wydarzeniach ewangelizacyjnych na terenie archidiecezji należy przekazywać do wydziału duszpasterstwa kurii.

E. Szkoły katolickie

436. Za szkołę katolicką uważa się szkołę, która jest prowadzona przez właściwą władzę kościelną albo publiczną kościelną osobę prawną, bądź też tę, którą władza kościelna pisemnym dokumentem uznaje za katolicką (kan. 803 § 1) i która w swoim nauczaniu przekazuje treści zgodne z nauką Kościoła, a w systemie wychowawczym respektuje wartości wynikające z Ewangelii i troszczy się o osobowy rozwój całego człowieka, we wszystkich wymiarach jego życia.
437. Archidiecezja i inne kościelne osoby prawne mogą zakładać placówki edukacyjne, zgodnie z przepisami państwowymi. Placówki te, niezależnie od nazwy własnej, są placówkami katolickimi i działają na podstawie własnych statutow.
438. Placówki edukacyjne i wychowawcze, które chciałyby używać w nazwie przymiotnika „katolicki”, nie mogą tego czynić bez wyraźnego pisemnego zezwolenia arcybiskupa. Aby uzyskać zezwolenie, odpowiedzialni powinni złożyć odpowiedni wniosek, przedłożyć statut placówki, program wychowawczy, zasady rekrutacji uczniów oraz zasady określające warunki doboru kadry pedagogicznej.
439. Arcybiskup udziela zezwolenia na używanie określenia „szkoła katolicka” po zbadaniu jej działalności. Arcybiskup wydaje zezwolenie, jeżeli szkoła w nauczaniu i wychowaniu respektuje naukę Kościoła i chrześcijański system wartości oraz cieszy się dobrą opinią środowiska, a dobór kadry pedagogicznej gwarantuje, że przekazywane prawdy i wartości będą potwierdzone przez świadectwo życia pedagogów (kan. 803 § 2).
440. W przypadku rażących naruszeń zasad obowiązujących szkoły katolickie lub w przypadku negatywnej opinii środowiska i władz oświatowych, arcybiskup – po zapoznaniu się z sytuacją – wzywa dyrektora szkoły do usunięcia nieprawidłowości.
441. W przypadku wątpliwości co do katolickiego charakteru szkoły noszącej nazwę „katolicka”, arcybiskup może zarządzić wizytację w celu zweryfikowania wątpliwości i ewentualnego sformułowania zaleceń i rekomendacji. W razie konieczności może cofnąć zezwolenie na używanie określenia „szkoła katolicka”.

- 442. Szkoła, która utraciła możliwość używania określenia „katolicka”, po usunięciu nieprawidłowości może ponownie wystąpić do arcybiskupa z wnioskiem o przywrócenie prawa do używania tego określenia w nazwie.
- 443. Zadaniem szkoły katolickiej jest gruntowne kształcenie intelektualne i duchowe zgodne z profilem szkoły. Szkołę taką winna cechować atmosfera ożywiona ewangelicznym duchem wolności i miłości, co pomagać będzie młodzieży rozwijać osobowość i wzrastać w wierze.
- 444. Zachęca się rodziców, aby – o ile to możliwe – kierowali swoje dzieci do szkół katolickich, a wszystkich wiernych, zwłaszcza duszpasterzy, aby wspierali katolickie szkolnictwo w archidiecezji.
- 445. Uczniowie szkół katolickich przez swoją postawę wobec nauki i wiary winni stawać się wzorem dla uczniów innych szkół.
- 446. Kierujący szkołą katolicką winni zatroszczyć się o wybór odpowiednich patronów dla swoich szkół. Przykład życia patrona powinien zostać uwzględniony w programie wychowawczym realizowanym przez szkołę. Zatwierdzenie wybranego patrona należy do arcybiskupa.
- 447. Dyrekcja szkoły ma obowiązek nawiązywania w działaniach wychowawczych do życia miejscowej wspólnoty parafialnej, dlatego proboszcz parafii winien interesować się życiem szkoły i uczestniczyć w ważnych dla niej wydarzeniach.
- 448. Zachęca się do integrowania środowiska szkół katolickich archidiecezji przez roczne spotkania dzieci i młodzieży uczących się w tych szkołach, organizowane w porozumieniu z odpowiednim wydziałem kurii.

F. Publikacje

- 449. Wydawnictwo Archidiecezji Lubelskiej „Gaudium” współpracuje z autorami tekstów i przekładów oraz ze środowiskami artystycznymi i naukowymi. Współpracuje też ze środowiskiem akademickim i czasopismami opiniotwórczymi. Uczestniczy w życiu kulturalnym Lublina i archidiecezji.

450. Świadczy także, jako drukarnia, usługi poligraficzne i redakcyjne podmiotom zewnętrznym.
451. Wydawnictwo w przypadku publikacji monografii naukowej kieruje się odpowiednimi zaleceniami i stosuje procedurę recenzji.
452. Autorzy i redaktorzy współpracujący z wydawnictwem są zobowiązani do poszanowania zasad określonych w krajowych i międzynarodowych kodeksach etyki publikacyjnej.
453. Po pozytywnym rozpatrzeniu przez dyrektora wydawnictwa wniosku o włączenie do planu wydawniczego publikacji, popartej recenzjami, podpisywana jest z autorem umowa o dzieło, obejmująca m.in. kwestię praw autorskich.
454. Prawa do publicznego udostępniania dzieł publikowanych przez wydawnictwo określone są w umowach zawieranych przez dyrektora wydawnictwa, jako pełnomocnika archidiecezji lubelskiej, z autorami dzieł. Wykorzystywanie publikacji przez inne podmioty, także kościelne, wymaga zgody dyrektora wydawnictwa. Decyzja podejmowana jest w wyniku interpretacji szczegółowych zapisów umowy, odnoszącej się do wskazanej publikacji.
455. Parafie i inne podmioty kościelne mają prawo wydawać własne periodyki, informatory, druki ulotne itp. z poszanowaniem przepisów prawa autorskiego i prawa o ochronie osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych.

G. Strony internetowe

456. Kościelne jednostki duszpasterskie i administracyjne powinny korzystać z możliwości realizowania właściwej im misji ewangelizacyjnej i formacyjnej, informacyjnej i duszpasterskiej przy użyciu internetu.
457. Za treści umieszczane na stronach oficjalnych są odpowiedzialni odpowiednio: za stronę i serwisy internetowe archidiecezji – rzecznik prasowy archidiecezji; parafii – proboszcz.
458. Za stronę internetową grupy duszpasterskiej działającej szerzej niż na terenie jednej parafii odpowiedzialny jest duszpasterz tej grupy.

459. Dopuszcza się powołanie odpowiedniego zespołu redakcyjnego, wspierającego redagowanie i aktualizację wiadomości na danej stronie na każdym szczeblu tej działalności.
460. W informacjach znajdujących się na stronie internetowej archidiecezji powinny znaleźć się przede wszystkim podstawowe dane o archidiecezji, biskupach, parafiach, duszpasterstwach, kurii i innych instytucjach archidiecezjalnych. Należy podać adres, kontaktowy numer telefoniczny, adres poczty elektronicznej oraz dni i godziny otwarcia poszczególnych instytucji i biur. Wskazane jest także zamieszczanie informacji o aktualnych wydarzeniach w diecezji, Kościele w Polsce i na świecie, które mogą zainteresować szerszą rzeszę wiernych.
461. W danych znajdujących się na stronie internetowej parafii powinny znaleźć się przede wszystkim podstawowe informacje o parafii, duszpasterzach, godzinach sprawowania Mszy Świętych i nabożeństw, informacje o sprawowanych sakramentach świętych, aktualne informacje dotyczące życia duszpasterskiego i liturgicznego, informacje teleadresowe oraz dni i godziny otwarcia kancelarii parafialnej.
462. Jeżeli parafia nie ma własnej strony internetowej, podstawowe informacje jej dotyczące powinny się znaleźć na stronie archidiecezji, a o zaistniałych zmianach proboszcz winien niezwłocznie powiadamiać administratora strony. W przypadku braku indywidualnej strony internetowej parafii nie jest wskazane zakładanie jej jako profilu społecznościowego dostępnego tylko dla zalogowanych osób.
463. Na stronach internetowych duszpasterstw specjalistycznych, instytucji archidiecezjalnych, grup i wspólnot katolickich powinny znaleźć się informacje na temat ich działalności. Jest to sposób na wypromowanie swojej misji, zainteresowanie innych własną działalnością oraz umożliwienie kontaktu.

H. Media społecznościowe

464. Za treści umieszczane na oficjalnych kontaktach i profilach w mediach społecznościowych są odpowiedzialni odpowiednio: rzecznik

prasowy archidiecezji, proboszcz lub duszpasterz odpowiedzialny za ponadparafialną grupę duszpasterską.

465. Duchowni, którzy zamieszczają wypowiedzi w mediach społecznościowych, powinni zawsze mieć na względzie dobro duchowe adresatów. Jeżeli jest to imienny profil społecznościowy, na którym są podejmowane zagadnienia duszpasterskie i którego zasięg dociera do większej liczby odbiorców, o jego istnieniu i swojej działalności proboszcz powinien powiadomić rzecznika prasowego archidiecezji. Należy zawsze pamiętać, że duchowni są powołani do głoszenia nauki Chrystusa, a nie własnych tez czy opinii. Treści nie mogą naruszać dóbr osób trzecich ani obrażać kogokolwiek.
466. Zasady komunikacji online, które powinny przyświecać duchownym i osobom życia konsekrowanego, to: przejrzystość intencji, zgodność z powołaniem, odpowiedzialność za umieszczane i promowane treści, budowanie wspólnoty Kościoła i unikanie podziałów wśród użytkowników.
467. Duchowni i osoby życia konsekrowanego używający komunikatorów w celu nawiązywania kontaktu ze swoimi rozmówcami muszą uwzględnić fakt, że nawet poufna rozmowa może zostać utrwalona i wykorzystana publicznie przez rozmówcę. Jeżeli podejmują dyskusje na forach internetowych lub komentują posty innych, powinni mieć na względzie dobro duchowe osób, które będą odbiorcami tych treści. Dlatego biorą za nie całkowitą odpowiedzialność pod względem moralnym i prawnym.
468. Należy zachować ostrożność w przyjmowaniu do kręgu znajomych w mediach społecznościowych. Znajomych należy dobierać roztropnie, zwłaszcza jeżeli chodzi o osoby objęte opieką duszpasterską. Trzeba też pamiętać, że ta przestrzeń aktywności nie zastępuje działań w świecie realnym, a jedynie je wspiera.
469. Duchowny jest odpowiedzialny za komentarze zamieszczane przez czytelników pod jego profilem. Powinien je moderować, a treści niezgodne z nauczaniem Kościoła lub obrażające kogokolwiek usuwać.
470. Rozmowy przez komunikatory z osobami nieletnimi powinny odbywać się w przestrzeni publicznej, np. grupy danej społeczności

internetowej. Należy do grona grupy przyjmować tylko dzieci i młodzież znane w świecie rzeczywistym i w celu prowadzenia działań duszpasterskich wobec nich. O przynależności do takiej grupy osób nieletnich należy powiadomić ich rodziców lub prawnych opiekunów. Wskazana jest najwyższa ostrożność w przypadku podejrzeń o fałszywość profilu, gdyż może on zawierać nieprawdziwe informacje, które użytkownik podał po to, aby przystąpić do danej grupy czy społeczności zamkniętej.

471. Zgodnie z przepisami wydanymi przez Konferencję Episkopatu Polski, podczas wystąpień w mediach duchowni i osoby życia konsekrowanego winni występować w strojach duchownych, a ich profile społecznościowe powinny zawierać informacje, że są to osoby duchowne lub konsekrowane.
472. Duchowny działający w przestrzeni medialnej ponosi osobistą odpowiedzialność moralną i prawną za przedstawiane treści i działania podejmowane w mediach. Obecność w przestrzeni medialnej nie może służyć do prowadzenia działalności niezgodnej z doktryną katolicką, moralnością oraz wbrew przyrzeczeniom złożonym z racji przyjętych święceń lub złożonych ślubów.
473. Zasady powyższe obowiązują również osoby świeckie, które sprawują urzędy kościelne lub pełnią funkcje reprezentacyjne w instytucjach kościelnych.

I. Kolportaż w kioskach parafialnych

474. W przykościelnych punktach sprzedaży wolno rozprowadzać wyłącznie publikacje, na których widnieje zezwolenie władzy kościelnej (imprimatur).

Posługa uświęcania

Chrzest

I. Chrzest dzieci

475. Chrztu można udzielić dzieciom do lat czternastu jedynie na podstawie prośby lub zgody wyrażonej przez przynajmniej jednego z rodziców lub prawnych opiekunów dziecka, także w sytuacji, gdy tylko jedno z rodziców jest katolikiem lub gdy o chrzest prosi osoba (matka lub ojciec) samotnie wychowująca dziecko.
476. Poza sytuacją niebezpieczeństwa zagrażającego życiu, dziecka nie wolno ochrzcić bez wiedzy, a tym bardziej wbrew woli rodziców lub prawnych opiekunów.
477. Opiekunowie prawni, w tym rodzice zastępczy, powinni sprawę chrztu dziecka uzgodnić, jeżeli to możliwe, z rodzicami biologicznymi dziecka.
478. W przypadku chrztu dzieci w wieku katechetycznym (od siedmiu do czternastu lat), oprócz prośby lub zgody, o których mowa w art. 475, konieczne jest także wyrażenie woli przyjęcia chrztu przez samego kandydata.
479. Poznanie i rozeznanie sytuacji religijnej rodzin dzieci zgłoszonych do chrztu są obowiązkami duszpasterzy.
480. Jeśli sakrament chrztu ma zostać udzielony dziecku, rozwój łaski chrztu wymaga szczególnej pomocy rodziców i rodziców chrzestnych. Są oni zobowiązani do stworzenia nowo ochrzczoneму środowiska wiary i wzrostu na drodze życia chrześcijańskiego. Misja ich jest prawdziwą funkcją kościelną. Za zachowywanie i rozwój łaski chrztu ponosi częściowo odpowiedzialność także cała wspólnota eklezjalna. W zwyczajnej sytuacji, gdy dziecku nie zagraża żadne niebezpieczeństwo, do godziwego ochrzczenia dziecka rodziców katolickich lub pochodzącego z małżeństwa mieszanego wymaga się istnienia uzasadnionej nadziei, że dziecko będzie wychowane po katolicku. Wymóg ten wynika z przyrzeczenia złożonego podczas sprawowania sakramentu małżeństwa, że małżonkowie

przyjmą i po katolicku wychowają potomstwo zrodzone w małżeństwie, oraz – w przypadku małżeństw mieszanych wyznaniowo – z oświadczenia strony katolickiej, że dołoży wszelkich starań, aby dzieci zrodzone z małżeństwa zostały ochrzczone i wychowane w Kościele katolickim. W ten sposób zabezpieczane jest również podstawowe i niezbywalne prawo rodziców do wychowania własnego dziecka.

481. Z zasady nie powinno się odmawiać dzieciom dostępu do chrztu, ale muszą zostać złożone zapewnienia, że ten dar, przez autentyczne wychowanie w zakresie wiary i życia chrześcijańskiego, będzie wzrastał. Takie zapewnienia są na ogół składane przez rodziców lub bliskich, chociaż mogą być uzupełnione w różny sposób w ramach wspólnoty chrześcijańskiej. Jeśli zapewnienia nie są rzeczywiście szczere, można odłożyć sakrament. Jeżeli przedstawiono wystarczające zapewnienia, do których należy zaliczyć wybór chrzestnych, którzy poważnie podejmą troskę o dziecko, i pomoc ze strony wspólnoty wierzących, kapłan nie powinien odmawiać chrztu w najbliższym czasie. Jeżeli zupełnie nie ma nadziei na wychowanie dziecka w wierze, w której ma ono otrzymać chrzest, udzielenie sakramentu należy odłożyć, a rodzicom wyjaśnić przyczynę takiej decyzji (kan. 868 § 1, 2°). Jeśliby doszło do takiej sytuacji, która w naszych warunkach należy do rzadkości, każdą decyzję o odłożeniu chrztu duszpasterz winien skonsultować z kurią. Mając na uwadze nauczanie Kościoła o konieczności chrztu do zbawienia, w wypadku wątpliwości co do udzielenia chrztu lub odłożenia go, należy opowiedzieć się za udzieleniem sakramentu.
482. Wychowanie w wierze oznacza doprowadzenie dziecka do świadomej przyjaźni z Chrystusem. Dokonuje się to przez przekazanie dziecku podstawowych prawd wiary i zasad moralności głoszonych przez Kościół katolicki, nauczanie dziecka modlitwy, włączenie go w życie wspólnoty katolickiej (Msza Święta niedzielną), posyłanie na naukę religii, doprowadzenie do pełnego udziału w Eucharystii i do przyjęcia sakramentu bierzmowania oraz wprowadzenie w dojrzałe i odpowiedzialne życie chrześcijanina.

483. W związku z możliwością zaistnienia różnych sytuacji duszpaster-
skich ustala się, co następuje:
- a) Jeżeli rodzice dziecka poprzestają na małżeństwie cywilnym lub pozostają w związku nieformalnym, duszpasterz powinien starać się o doprowadzenie ich do zawarcia małżeństwa kanonicznego przed chrztem dziecka, gdyż jego obowiązkiem jest także troska o to, by rodzice dziecka powrócili do życia sakramentalnego. Wszystko to jednak musi odbywać się w taki sposób, by nie było przymusu do zawarcia małżeństwa. Nie należy zatem żądać od rodziców oświadczenia na piśmie, że zobowiązują się do zawarcia sakramentalnego małżeństwa, i traktować takie zobowiązanie jako warunek udzielenia chrztu. W przypadku wyraźnej odmowy, należy żądać na piśmie oświadczenia od rodziców dziecka i chrzestnych, że zobowiązują się wychować dziecko w wierze katolickiej. Również w wypadku, gdy rodzice żyją bez ślubu kościelnego z powodu przeszkód kanonicznych, należy żądać takiego oświadczenia (formularz nr CH-05). Trzeba też poinformować rodziców o możliwości bezpłatnej konsultacji w sprawie ewentualnego procesu o stwierdzenie nieważności poprzedniego małżeństwa.
 - b) Jeśli jedno z rodziców dziecka jest wierzące, a drugie – nie, dziecku należy udzielić chrztu.
484. Wszystkie zastrzeżenia ustają w niebezpieczeństwie śmierci zagrażającej dziecku.
485. Decyzję w sprawie chrztu i sposobu przygotowania rodziców i chrzestnych ostatecznie zawsze podejmuje proboszcz, który spotkanie z rodzicami w biurze parafialnym powinien potraktować nie tylko formalnie, lecz także – i przede wszystkim – jako okazję do apostołstwa.
486. Rodzice i chrzestni winni przygotować się do czynnego uczestniczenia w liturgii udzielenia sakramentu oraz wykonywania obowiązków religijnych wynikających z chrztu ich dziecka. Katechezy o tej tematyce winny być systematycznie prowadzone we wszystkich parafiach i dla wszystkich rodziców i chrzestnych, w terminach

dogodnych dla wiernych i w częstotliwości zależnej od miejscowych potrzeb. W przypadku gdy rodzice nie są należycie zaangażowani w życie sakramentalne lub odmawiają zawarcia sakramentalnego małżeństwa pomimo braku przeszkód, duszpasterz winien odbyć z nimi minimum trzy spotkania, w ramach których dołoży wszelkich starań, by ożywić życie religijne tychże rodziców.

II. Chrzest osób, które ukończyły czternasty rok życia

487. Osoba, która ukończyła czternasty rok życia, samodzielnie i w sposób osobisty prosi o sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego. Zasady przygotowania tych osób (katechumenatu) regulują odrębne przepisy.
488. Przygotowanie odbywa się w parafii zamieszkania katechumena lub w ramach Ośrodka Katechumenalnego Archidiecezji Lubelskiej.
489. Zanim zostanie podjęta decyzja o dopuszczeniu do katechumenatu, kandydat, który wyraża wolę przygotowania do przyjęcia sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego, winien przedłożyć w biurze parafialnym cywilny odpis zupełny aktu urodzenia oraz ewentualne dokumenty dotyczące małżeństwa (małżeństw) już zawartego, zarówno w formie religijnej, jak i w formie cywilnej (takie jak świadectwa ślubu, wyroki rozwodowe i inne).
490. Kandydat, który deklaruje, że jest stanu wolnego i nigdy nie zawierał małżeństwa w żadnej formie, winien złożyć zaprzysiężone oświadczenie o tym, że nigdy nie przyjmował chrztu, i o stanie wolnym (formularz CH-02). Ponadto zaprzysiężone oświadczenia tej samej treści winno złożyć dwóch świadków (formularz CH-03). W przypadku gdy katechumen jest lub był związany małżeństwem (małżeństwami), należy dołączyć oświadczenie, zawierające informację o tym małżeństwie lub małżeństwach (formularz CH-02a).
491. Sytuacja małżeńska katechumena winna być starannie zbadana przed dopuszczeniem go do katechumenatu. W sytuacji gdy kandydat wcześniej zawarł małżeństwo lub małżeństwa, należy sprawę skonsultować z kancelarią kurii.

492. Nie później niż miesiąc przed planowanym terminem udzielenia sakramentów w kancelarii kurii należy złożyć pisemną informację o katechumenie (formularz CH-01, kan. 863 KPK) wraz z uwierzytelnioną kopią cywilnego odpisu zupełnego aktu urodzenia oraz kopiami zaprzysiężonych oświadczeń, o których mowa w art. 490. W odpowiedzi biskup diecezjalny pisemnie zleci udzielenie wszystkich trzech sakramentów wtajemniczenia (chrztu, bierzmo-
wania i Eucharystii) proboszczowi, który był odpowiedzialny za przygotowanie katechumena, lub innemu kapłanowi (kan. 883, n. 2 KPK) albo zdecyduje o osobistym udzieleniu tych sakramentów.
493. Zaleca się, aby osoby, które ukończyły czternasty rok życia, przy-
mowały, o ile to możliwe, wszystkie sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego z rąk biskupa diecezjalnego podczas Wigilii Pas-
chalnej w kościele katedralnym, po uprzednim przygotowaniu ich
we własnych parafiach, z zastrzeżeniem art. 488.

III. Miejsce udzielania chrztu

494. Chrzest jest udzielany w parafii, gdzie zamieszkanie kanoniczne (stałe lub tymczasowe) posiadają rodzice dziecka, które ma zostać ochrzczone, a w przypadku kandydata do chrztu, który ukończył czternasty rok życia, w parafii, gdzie kanoniczne zamieszkanie po-
siada katechumen. Jeżeli rodzice nie mają wspólnego zamieszkania kanonicznego, parafią właściwą jest ta, gdzie zamieszkuje rodzic, z którym zamieszkuje dziecko. Przypomina się, że zamieszkanie kanoniczne związane jest z faktycznym pobytem (kan. 102), a nie z cywilnym zameldowaniem, które nie ma żadnego znaczenia ka-
nonicznego. Dotyczy to także emigrantów, dla których właściwą parafią nie jest parafia pochodzenia ani parafia ostatniego zamiesz-
kania w Polsce, ale ta parafia, w której – jako katolicy na emigracji – korzystają z posługi.
495. Na podstawie pisemnego zezwolenia proboszcza parafii zamiesz-
kania kanonicznego, ustalonego jak w art. 494, chrzest może zostać udzielony w innej parafii. Zezwolenie, zaadresowane do określo-
nej parafii, winno zawierać także opinię proboszcza o religijności rodziców dziecka lub – w przypadku chrztu osoby, która ukończyła

czternasty rok życia – potwierdzenie przygotowania katechumena do przyjęcia sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego i może być wydane jedynie po rozmowie duszpasterskiej i pouczeniu ze strony proboszcza (formularz CH-04). Nie powinno się odmawiać chrztu, jeśli wierni przedstawili odpowiednie uzasadnienie. Fakt udzielenia zezwolenia winien zostać odnotowany w kartotece parafialnej.

496. Ilekroć przepisy mówią o rodzicach dziecka, należy je odnieść także do rodziców, którzy dokonali przysposobienia (rodziców adopcyjnych), i opiekunów prawnych, którymi mogą być m.in. członkowie rodziny i rodzice zastępczy.
497. Miejszem sprawowania chrztu jest kościół parafialny. Za zezwoleniem proboszcza chrzest może zostać udzielony także w innym kościele lub kaplicy na terenie parafii, z zachowaniem zasady sporządzenia aktu chrztu w miejscowej parafii. Kościoły rektoralne, zakonne i inne mogą prowadzić rejestr udzielonych chrztów, jednak nie mogą wydawać wiernym świadectw chrztu, do czego uprawniony jest wyłącznie urząd parafialny. Na udzielenie chrztu poza miejscem świętym, poza przypadkiem prawdziwej konieczności wynikającej z zagrożenia życia, niezbędna jest zgoda ordynariusza miejsca. Dotyczy to także celebracji, które odbywają się w ramach spotkań ruchów i wspólnot duszpasterskich. W każdym przypadku na szafarzu chrztu ciąży poważny obowiązek moralny i prawny dołożenia staranności w wyżej wymienionych kwestiach, włącznie z upewnieniem się o sporządzeniu aktu chrztu.
498. Z okazji udzielenia chrztu wierni mogą złożyć ofiarę na rzecz parafii, zgodnie z miejscowym zwyczajem.

IV. Zapisanie chrztu

499. Akt chrztu winien być sporządzony w przypadku dzieci na podstawie cywilnego skróconego odpisu aktu urodzenia, a w przypadku osób, które ukończyły czternasty rok życia, na podstawie cywilnego odpisu pełnego aktu urodzenia. Dokumenty te, po okazaniu w biurze parafialnym, są zwracane osobom zainteresowanym.

500. Akt chrztu sporządzany jest w dwóch egzemplarzach (tzw. unikat i duplikat) i podpisywany przez przynajmniej jednego z rodziców lub prawnych opiekunów oraz przez chrzestnego (chrzestnych) i proboszcza, ewentualnie przez świadka chrztu i pełnomocnika chrzestnego, jeśli uczestniczą w celebracji udzielenia sakramentu.
501. W sytuacji gdy chrzest został udzielony dziecku z konieczności w szpitalu lub w innym miejscu (art. 497), szafarz (np. kapelan szpitalny) winien wystawić i przekazać rodzicom lub prawnym opiekunom zaświadczenie o udzielonym chrzcie (formularz CH-06) oraz pouczyć o konieczności sporządzenia, na jego podstawie, aktu chrztu w parafii zamieszkania. Kapelan szpitalny powinien prowadzić własny rejestr udzielonych chrztów, jednak nie może wydawać wiernym świadectw chrztu.
502. W przypadku błędnego wpisania danych do aktu chrztu lub w przypadku ich zmiany, właściwego wpisu dokonuje się na wniosek ochrzczonego lub jego rodziców (prawnych opiekunów), przedłożony proboszczowi parafii, w której znajduje się rejestr ochrzczonych, oraz po uzyskaniu przez proboszcza zezwolenia ordynariusza miejsca na dokonanie zmiany. Do wniosku o dokonanie zmiany (formularz CH-07) winny zostać dołączone dokumenty (przynajmniej w uwierzytelnionych kopiach), które uzasadniają wniosek.
503. W przypadku tzw. zmiany płci, w akcie chrztu można dokonać zmian jedynie za zgodą Stolicy Apostolskiej (Dykasterii ds. Nauki Wiary). W przypadku złożenia takiego wniosku, ten fakt należy – po konsultacji z ordynariuszem miejsca i wyłącznie na jego polecenie – odnotować na marginesie aktu chrztu, zamieszczając wpis: „Złożono wniosek w związku z cywilną tzw. zmianą płci”.
504. W przypadku chrztu dziecka przysposobionego oraz w przypadku przysposobienia dziecka już ochrzczonego należy zachować przepisy wydane przez Konferencję Episkopatu Polski.
505. W sytuacji gdy w cywilnym dokumencie widnieją jako dane rodziców osoby tej samej płci, do aktu chrztu wpisuje się wyłącznie jedną osobę, będącą biologiczną matką lub biologicznym ojcem ochrzczonego.

506. W przypadku chrztu udzielonego w niebezpieczeństwie zagrażającym życiu, w księdze ochrzczonych wpisuje się jako szafarza imię i nazwisko osoby, która faktycznie chrztu udzieliła, a następnie, gdy obrzędy i ceremonie zostały uzupełnione zgodnie z przepisami liturgicznymi, należy także wpisać imię i nazwisko duchownego, który obrzędowi przewodniczył, oraz datę obrzędu.
507. Jeżeli – w razie wątpliwości – chrzest jest udzielany warunkowo i został sporządzony akt pierwszego, czyli wątpliwego chrztu, nie należy sporządzać nowego aktu, wystarczy umieścić stosowną adnotację na marginesie aktu już sporządzonego. Gdyby natomiast akt przy pierwszym, wątpliwym chrzcie nie był sporządzony, należy go, po udzieleniu warunkowym, sporządzić z dodaniem adnotacji, że był to chrzest warunkowy.

V. Chrzestni, świadkowie i pełnomocnicy

508. Funkcja chrzestnego (chrzestnej) może zostać powierzona osobie, która spełnia następujące warunki: jest katolikiem, który przyjął Eucharystię i bierzmowanie, ukończył piętnasty rok życia, jest wolny od kar kanonicznych i nie jest ani ojcem, ani matką osoby przyjmującej chrzest. Ponadto ma prowadzić życie zgodne z zasadami wiary i moralności katolickiej, w tym m.in. przyjmować sakramenty, zwłaszcza sakrament pokuty i Eucharystii. Dlatego osoby, które żyją na sposób małżeński bez małżeństwa kanonicznego (w tym poprzestające tylko na związku cywilnym), odstępcy od wiary, osoby niepraktykujące, uczniowie, którzy zrezygnowali z uczestniczenia w lekcjach religii, osoby publicznie manifestujące przekonania niedające się pogodzić z nauczaniem Kościoła katolickiego, nie mogą zostać dopuszczone do tej funkcji, gdyż nie są gwarantami katolickiego wychowania dziecka i osobami wspierającymi jego rozwój religijny. Proboszcz i szafarz chrztu mogą podjąć decyzję o dopuszczeniu do funkcji chrzestnego na podstawie swojej wiedzy lub na podstawie aktualnego zaświadczenia wydanego przez parafię zamieszkania kandydata do tej funkcji. Do ich kompetencji należy również decyzja o dopuszczeniu do

- pełnienia funkcji chrzestnego osoby młodszej niż przewidują to przepisy, o ile spełnia ona wszystkie pozostałe wymagania.
509. Pożądane jest, by sami kandydaci do pełnienia funkcji chrzestnego w swoim sumieniu rozważyli i ocenili, czy ich zaangażowanie w życie religijne, a zwłaszcza w praktyki sakramentalne, dają uzasadnioną nadzieję, że będą mogli wspierać formację religijną ochrzczonego. Pomocą w rozeznawaniu przez samego kandydata, czy powinien podejmować się funkcji chrzestnego, jest treść oświadczenia, które dla duszpasterza jest podstawą do wydania decyzji o dopuszczeniu kandydata do tej funkcji (formularz CH-08).
 510. Kandydat otrzymuje w kancelarii parafii swojego faktycznego zamieszkania tekst oświadczenia, a duszpasterz winien mu wyjaśnić jego treść, pouczyć o odpowiedzialności w sumieniu za ewentualne potwierdzenie nieprawdy i pomóc w rozeznaniu, czy spełnia wskazane warunki. Jeżeli kandydat uznaje, że spełnia wszystkie wskazane warunki, i potwierdza to podpisem złożonym w obecności duszpasterza, duszpasterz potwierdza w drugiej części dokumentu zdatność kandydata do podjęcia funkcji rodzica chrzestnego. Duszpasterz winien odmówić takiego potwierdzenia, jeżeli ma obiektywną wiedzę popartą faktami, że warunki nie są spełnione. Zaświadczenie jest ważne trzy miesiące od dnia wystawienia.
 511. Oświadczenie powyższe ma obowiązek złożyć także osoba, która przyjmuje funkcję chrzestnego w parafii swojego zamieszkania. Jeżeli kandydaci na chrzestnych zamieszkują poza archidiecezją lubelską, wskazane jest, aby rodzice dziecka przekazali im formularz oświadczenia (formularz CH-08), który kandydaci na chrzestnych przedstawią proboszczowi swojego faktycznego zamieszkania w celu poświadczenia ich zdatności do pełnienia funkcji chrzestnego.
 512. Do funkcji chrzestnego, ale wyłącznie razem z pierwszym chrzestnym, który musi być katolikiem, może zostać dopuszczony także chrześcijanin, będący członkiem wspólnoty Kościoła wschodniego niekatolickiego (prawosławnego). Pozostali chrześcijanie niekatolicy mogą zostać dopuszczeni wyłącznie jako świadkowie chrztu, zawsze z chrzestnym katolikiem. Nie mogą to jednak być osoby,

- które odstąpiły od pełnej jedności z Kościołem katolickim, dokonawszy apostazji lub schizmy.
513. Funkcji świadka chrztu nie mogą pełnić katolicy, którzy nie spełniają wymogów stawianych kandydatom na chrzestnych.
514. Funkcja chrzestnego z ważnych powodów może zostać podjęta przez pełnomocnika. Pełnomocnik winien okazać pisemne pełnomocnictwo, zawierające dane personalne mocodawcy (chrzestnego) i pełnomocnika oraz imię i nazwisko kandydata do chrztu (formularz CH-09). Do pełnomocnictwa winno być dołączone zaświadczenie dotyczące spełnienia przez kandydata na chrzestnego odpowiednich wymagań kanonicznych (formularz CH-08). Pełnomocnik oznajmia w imieniu swojego mocodawcy, że przyjmuje zobowiązania o charakterze religijnym i jest jednocześnie świadkiem chrztu, stąd też winien być katolikiem lub przynajmniej ochrzczonym niekatolikiem, z zachowaniem przepisów zawartych w art. 512. Nazwisko pełnomocnika należy wpisać do aktu chrztu.
515. W pewnych sytuacjach duszpasterskich powstaje pytanie, czy można dokonać zmiany chrzestnego. Dotyczy to takich okoliczności, jak np.: apostazja lub schizma dokonane przez chrzestnego, zaprzestanie praktykowania życia sakramentalnego, wejście w związek niekanoniczny, czy bardziej ogólnie, gdy chrzestny utraci swoje kwalifikacje religijne czy moralne do pełnienia tej funkcji. Zgodnie ze stanowiskiem Stolicy Apostolskiej, w takiej sytuacji arcybiskup może zezwolić, na prośbę rodziców lub prawnych opiekunów dziecka (formularz CH-10), na wyznaczenie substytutu (zastępcy) chrzestnego, który winien złożyć wobec proboszcza lub jego delegata stosowne oświadczenie o przyjęciu zobowiązań, a jego nazwisko winno być wpisane do aktu chrztu.

VI. Wydawanie kopii aktu chrztu i świadectwa chrztu

516. Osoby, które wykazą interes prawny, mają prawo żądać wydania kopii aktu chrztu lub świadectwa chrztu, wystawionych na podstawie księgi ochrzczonych. Dokumenty te mogą zostać wydane wyłącznie osobom, których akt dotyczy, jeżeli są pełnoletnie, oraz –

- w przypadku aktu osób małoletnich – ich rodzicom lub prawnym opiekunom. Inne osoby mogą je otrzymać wyłącznie na podstawie pełnomocnictwa udzielonego przez wyżej wymienione osoby. Kopia aktu chrztu i świadectwo chrztu mogą zostać przesłane do parafii zamieszkania osoby wnioskującej o wydanie dokumentów i tam mogą zostać odebrane, po zweryfikowaniu jej tożsamości.
517. Kopia aktu chrztu może zostać wykonana wyłącznie przez osoby upoważnione przez proboszcza, dowolną techniką, z zastrzeżeniem, aby akty sąsiednie zostały przesłonięte.
 518. Pełne świadectwo chrztu obejmuje: nazwisko i imiona ochrzczonego, imiona i nazwiska rodowe rodziców, datę i miejsce urodzenia, datę i miejsce chrztu, imię i nazwisko szafarza, przynależność do Kościoła *sui iuris* oraz wszystkie wzmianki, wpisane na marginesie aktu, datę wystawienia świadectwa, podpis proboszcza i pieczęć parafialną (formularz CH-11). Na wniosek zainteresowanego mogą zostać zamieszczone dane o rodzicach chrzestnych.
 519. Fakt i data wydania pełnego świadectwa chrztu dla celów związanych z zawarciem małżeństwa winny zostać odnotowane ołówkiem na marginesie aktu chrztu. Po otrzymaniu zawiadomienia o zawarciu małżeństwa przez osobę, której akt dotyczy, adnotacja ta winna być niezwłocznie zastąpiona odpowiednim trwałym wpisem.
 520. Skrócone świadectwo chrztu obejmuje jedynie: nazwisko i imiona ochrzczonego, imiona i nazwiska rodowe rodziców, datę i miejsce urodzenia, datę i miejsce chrztu, przynależność do Kościoła *sui iuris*, datę wystawienia świadectwa, podpis proboszcza i pieczęć parafialną (formularz CH-12).
 521. Świadectwo chrztu jest wydawane w języku polskim. Na wniosek osoby zainteresowanej może być wydane także w języku łacińskim.
 522. Skrócone świadectwo chrztu zasadniczo wydawane jest – w celu udowodnienia chrztu – przed przyjęciem Pierwszej Komunii Świętej i bierzmowania. Winno być opatrzone adnotacją: „Do Pierwszej Komunii Świętej i bierzmowania”. Duszpasterz, po zweryfikowaniu faktu chrztu na podstawie tego dokumentu, zwraca go osobie przedkładającej.

523. Skrócone świadectwo chrztu do Pierwszej Komunii Świętej i bierzmowania wydawane jest nieodpłatnie, co nie wyklucza złożenia dobrowolnej ofiary. Koszty związane ze sporządzeniem i wydaniem kopii i świadectwa chrztu ponosi osoba wnioskująca o ich wydanie.
524. Przeglądanie i badanie ksiąg ochrzczonych w celach naukowych lub genealogicznych wymaga odrębnego zezwolenia proboszcza lub ordynariusza miejsca, zawsze z zachowaniem przepisów dotyczących ochrony danych.

Bierzmowanie

A. Bierzmowanie młodzieży w wieku katechizacyjnym

I. Wiek kandydatów do bierzmowania

525. Kodeks prawa kanonicznego w kan. 889 § 1 stwierdza, że każdy ochrzczony i jedynie ten, kto został ochrzczony, a nie był jeszcze bierzmowany, jest zdolny do przyjęcia bierzmowania, a w kan. 891 wyjaśnia, że bierzmowania należy udzielać wiernym około wieku rozeznania, chyba że konferencja biskupów określiła inny wiek, albo zachodzi niebezpieczeństwo śmierci lub – zdaniem szafarza – za czymś innym przemawia poważna przyczyna.
526. Biorąc powyższe pod uwagę, ustala się, że w archidiecezji bierzmowania udziela się zasadniczo młodzieży w wieku od czternastu do szesnastu lat, to jest nie wcześniej niż w siódmej klasie szkoły podstawowej.

II. Miejsce przygotowania kandydatów do bierzmowania

527. Katechizm Kościoła Katolickiego wyraźnie wskazuje na parafię jako miejsce przygotowania do sakramentu bierzmowania. Katecheza przed bierzmowaniem powinna obudzić zmysł przynależności do Kościoła Jezusa Chrystusa, zarówno do Kościoła powszechnego, jak i wspólnoty parafialnej. Na tej ostatniej spoczywa szczególna

odpowiedzialność za przygotowanie kandydatów do bierzmowania (KKK 1309). Polskie Dyrektorium Katechetyczne przypomina, że parafia jest uprzywilejowanym miejscem dla katechezy przygotowującej do przyjmowania sakramentów świętych (PDK 107).

528. Właściwym miejscem przygotowania młodzieży do bierzmowania jest parafia zamieszkania kandydata, z uwzględnieniem internatów i szkół zamkniętych, chyba że inną decyzję podejmie ordynariusz miejsca.
529. Poza parafią zamieszkania kandydat może odbyć przygotowanie i przyjąć bierzmowanie jedynie na podstawie pisemnej zgody proboszcza parafii zamieszkania.

III. Przygotowanie do przyjęcia bierzmowania

530. Bezpośrednie przygotowanie do bierzmowania powinno trwać nie krócej niż rok.
531. Nie później niż rok przed planowanym przyjęciem bierzmowania młodzież składa na ręce proboszcza prośbę o przyjęcie do grona kandydatów do bierzmowania.
532. Godne i owocne przyjęcie sakramentu bierzmowania wymaga należytego przygotowania. Dlatego duszpasterze oraz inni wierni, każdy zgodnie ze swoim kościelnym zadaniem, mają obowiązek troszczyć się, aby ci, którzy proszą o sakrament, byli do jego przyjęcia przygotowani przez odpowiednią ewangelizację i nauczanie katechetyczne, z uwzględnieniem przepisów wydanych przez właściwą władzę (kan. 843 § 2). Wyjąwszy niebezpieczeństwo śmierci, do godziwego przyjęcia bierzmowania wymaga się, by ten, kto potrafi używać rozumu, został odpowiednio pouczony, był należyście usposobiony i mógł odnowić przyrzeczenia chrzcielne (kan. 889 § 2). Potrzeba zatem dłuższego czasu, aby kandydaci nie tylko zapoznali się z głównymi prawdami katolickiej wiary i zasadami moralności, lecz także już w tym okresie podjęli pracę nad sobą i dzięki pomocy Bożej (sakrament pokuty i pojednania, Komunia Święta) rzeczywiście postępowali na drodze chrześcijańskiego wtajemniczenia (kan. 879), które polega na wprowadzaniu w tajemnicę zbawienia i praktykę obyczajów ewangelicznych.

533. Biorąc pod uwagę fakt, że na katechezy sakramentalne w parafii uczęszczają uczniowie, którzy mają katechezę w szkole, spotkania katechetyczne przy parafii nie mogą być kolejną godziną nauki religii, powtarzaniem tego, co już zostało przekazane w ramach szkolnej katechezy. Muszą być czymś innym, dopełniającym szkolną katechezę, uwzględniającym mentalność młodych, dającym im poprzez celebrację doświadczyć sacrum, przeżywania, modlitwy, dyskusji, rozmowy, odkrywania ich miejsca i zadań w Kościele (PDK 107).
534. Rodzice – pierwsi nauczyciele i wychowawcy swoich dzieci – rodzice chrzestni i świadkowie bierzmowania powinni również uczestniczyć w katechezie przygotowującej do bierzmowania. Należy ich zaprosić na specjalne spotkania, podczas których trzeba im przypomnieć istotę i cel sakramentu bierzmowania oraz uwydatnić konieczność wspomagania bierzmowanego własnym przykładem odpowiedzialnego życia chrześcijańskiego. Pomoże to im odnowić i wzmocnić swoją wiarę i wyrażać ją w konkretnym postępowaniu.
535. Zaleca się zorganizowanie dnia skupienia dla kandydatów do bierzmowania i ich rodziców.

IV. Dopuszczenie do bierzmowania

536. Do sakramentu bierzmowania dopuszcza proboszcz parafii zamieszkania kandydata lub wyznaczony przez niego kapłan, z zastrzeżeniem art. 528. Jednym z warunków dopuszczenia do bierzmowania jest opinia katechety kandydata.
537. Katecheta w szkole nie przygotowuje bezpośrednio do sakramentu i nie jest osobą dopuszczającą do bierzmowania. W wyjątkowych sytuacjach może to uczynić, ale tylko za wyraźną zgodą proboszcza zamieszkania kandydata.
538. Do bierzmowania mogą być dopuszczeni jedynie ci kandydaci, którzy uczestniczyli w katechezach przygotowawczych i zdali egzamin z wiadomości religijnych przed duszpasterzem odpowiedzialnym za przygotowanie.

B. Bierzmowanie dorosłych

539. Postanowienia zawarte w tej części instrukcji odnoszą się do tych dorosłych już ochrzczonych, którzy we właściwym czasie nie przyjęli bierzmowania.

I. Przygotowanie dorosłych do bierzmowania

540. Bierzmowanie jest jednym z trzech sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego, mających na celu doprowadzenie do pełnej dojrzałości wyznawców Chrystusa, którzy w Kościele i w świecie pełnią posłannictwo właściwe całemu ludowi chrześcijańskiemu. Dlatego w przygotowaniu dorosłych do bierzmowania należy uwzględnić także teologię chrztu i Eucharystii.
541. Za przygotowanie dorosłych do bierzmowania odpowiedzialni są proboszcz, wyznaczony przez niego inny kapłan lub osoby prowadzące w parafii katechizację (siostry zakonne, katecheci świeccy).
542. Przygotowanie dorosłych do bierzmowania, którym mają być objęci kandydaci, powinno trwać od dwóch do trzech miesięcy i odbywać się zwykle we własnej parafii.
543. Jeżeli kandydaci do bierzmowania mają w niedługim czasie zawrzeć małżeństwo, ich przygotowanie do bierzmowania należy połączyć z przygotowaniem do małżeństwa i życia rodzinnego.
544. W dużych parafiach i w każdym dekanacie powinien być zorganizowany rodzaj katechumenatu dla dorosłych jako przygotowanie do sakramentu chrztu, bierzmowania i Eucharystii, lub tylko do bierzmowania i Eucharystii.
545. Dorośli kandydaci z mniejszych parafii mogą uczestniczyć w przygotowaniu do tego sakramentu w grupach organizowanych w ramach jednego dekanatu lub kilku parafii.
546. Przed rozpoczęciem przygotowania powinna mieć miejsce rozmowa duszpasterska z kandydatem, podczas której zostanie on poinformowany o warunkach wymaganych przez Kościół do godnego i owocnego przyjęcia tego sakramentu oraz o konsekwencjach

- wynikających z otrzymania Ducha Świętego i pełniejszego związania się z Kościołem.
547. Przygotowanie powinno obejmować minimum sześć katechez i przynajmniej jedną indywidualną rozmowę duszpasterską z kandydatem dotyczącą treści przekazywanych w czasie katechez, życia moralnego i udziału w liturgii. Stosownie do możliwości kandydatów można zalecić odpowiednią lekturę.
548. W przygotowanie kandydatów do bierzmowania należy zaangażować istniejące w parafii grupy duszpasterskie.
549. W czasie przygotowania do bierzmowania należy akcentować konieczność szczerego nawrócenia (porzucenia grzechu) i praktyki sakramentalnej spowiedzi oraz częstej Komunii Świętej. Udział w niedzielnej Mszy Świętej, codzienna osobista modlitwa i lektura Pisma Świętego będą najlepszym sprawdzianem prawdziwości nawrócenia i postępu w życiu chrześcijańskim, które jest konsekwencją przyjętego chrztu i przynależności do wspólnoty Kościoła.
550. Przed przyjęciem sakramentu bierzmowania kandydaci obowiązani są przystąpić do sakramentu pokuty i pojednania, w zasadzie we własnej parafii. Wskazana jest spowiedź generalna. Do sakramentalnej spowiedzi należy zachęcić również świadków bierzmowania, członków rodziny i przyjaciół bierzmowanego.
551. W wypadkach nadzwyczajnych czas trwania i program przygotowania dorosłych do bierzmowania określa proboszcz, uwzględniając konkretną sytuację i możliwości kandydata, jego prawdziwe dobro duchowe, ale także wymagania prawa kościelnego.

C. Przepisy wspólne

I. Udowodnienie chrztu

552. Niezwłocznie po złożeniu prośby o przyjęcie do grona kandydatów do bierzmowania kandydat ma obowiązek przedstawić świadectwo chrztu. Jeżeli przygotowanie i udzielenie sakramentu odbywają się w tej samej parafii, w której kandydat został ochrzczony, osoba odpowiedzialna za przygotowanie niezwłocznie sprawdza w księgach parafialnych odpowiedni wpis, zwracając uwagę, czy

dane w aktualnych dokumentach cywilnych są zgodne z treścią aktu chrztu. W przypadku rozbieżności, należy je usunąć, zgodnie z odpowiednimi przepisami o przetwarzaniu danych.

553. Duszpasterz, po wykorzystaniu tego dokumentu w celach przewidzianych prawem (zweryfikowanie faktu chrztu i sporządzenie dokumentacji), zwraca go osobie przedkładającej.

II. Patron z bierzmowania

554. Zaleca się, aby nawiązaniem do sakramentu chrztu było pozostawienie przy bierzmowaniu imienia chrzcielnego, jeżeli jest ono chrześcijańskie. Kandydat może wybrać dla siebie świętego lub błogosławionego patrona z bierzmowania, zwłaszcza jeżeli nie ma takiego patrona z chrztu.
555. Przystępujący do bierzmowania, wybierając patrona, powinien zwrócić uwagę na jego życiorys, aby dzięki poznaniu jego życiowej postawy łatwiej było mu go naśladować.

III. Świadek bierzmowania

556. W czasie przygotowania do bierzmowania kandydaci wybierają świadków bierzmowania, którzy mogą służyć im pomocą w poznawaniu prawd objawionych i angażowaniu się w działalność miejscowej wspólnoty parafialnej.
557. Wypada, aby świadkiem bierzmowania był chrzestny (chrzestna) lub inna osoba wybrana przez kandydata i spełniająca wymogi prawa kościelnego, zgodnie z przepisami zawartymi w art. 508-510 (kan. 874 i 892-893). Kandydat na świadka bierzmowania winien przedstawić odpowiedni dokument, że spełnia wymagania (formularz CH-08).
558. Świadcami bierzmowania nie mogą być rodzice bierzmowanego.

IV. Udzielanie bierzmowania

559. Kandydaci przygotowywani do bierzmowania w ramach jednego dekanatu lub kilku parafii przyjmują ten sakrament w kościele

parafii, w której odbywało się przygotowanie, we własnej parafii lub w archikatedrze lubelskiej.

560. Jeśli dorośli kandydaci mają przyjąć bierzmowanie w archikatedrze, w dniu bierzmowania przybywają godzinę przed rozpoczęciem liturgii do zakrystii archikatedralnej, gdzie składają duszpasterzowi katedralnemu wydane przez własnych proboszczów zaświadczenia o uczestnictwie w przygotowaniu do bierzmowania, zdany egzaminie i kartki do bierzmowania.

V. Zapisanie bierzmowania

561. Każdy z kandydatów do bierzmowania otrzymuje po zakończeniu przygotowania tzw. kartkę do bierzmowania, która stanowi potwierdzenie dopuszczenia do przyjęcia tego sakramentu, a następnie służy jako pomoc przy jego udzielaniu oraz jako podstawa do dokonania odpowiednich adnotacji w księgach parafialnych (formularz B-01).
562. Osoba asystująca szafarzowi bierzmowania odbiera od przyjmujących bierzmowanie kartki.
563. Na podstawie zebranych kartek proboszcz niezwłocznie dokonuje wpisu do księgi bierzmowanych oraz adnotacji w księdze ochrzczonych, a następnie przesyła kartki do działu metrykalnego archiwum archidiecezjalnego.
564. Jeżeli bierzmowany był ochrzczony w innej parafii, proboszcz niezwłocznie przesyła do niej kartkę od bierzmowania.
565. Bierzmowanym w archikatedrze świadectwo bierzmowania wydaje kancelaria parafii archikatedralnej bezpośrednio po zakończonej liturgii (formularz B-02).
566. Przyjęcie bierzmowania potwierdza świadectwo chrztu z odpowiednią adnotacją, świadectwo bierzmowania, a w przypadku ich braku – zaprzysiężone oświadczenie samego bierzmowanego.

Eucharystia

A. Sprawowanie Eucharystii

567. Sprawowanie Eucharystii jako czynność Chrystusa i Ludu Bożego winno być starannie przygotowane, aby wierni w pełniejszym stopniu mogli otrzymywać te owoce, dla których Zbawiciel ustanowił ofiarę swojego Ciała i Krwi.
568. Przy sprawowaniu Mszy Świętej należy wiernie przestrzegać obowiązujących przepisów kościelnych.
569. Kapłanom zaleca się w szczególności codzienne sprawowanie Eucharystii, nawet wówczas, gdy wierni w niej nie uczestniczą lub nie proszą o jej ofiarowanie w swoich intencjach, a także gdy przebywają poza miejscem stałej pracy duszpasterskiej.
570. Wierni mają prawo do Mszy Świętej sprawowanej w ich intencji w swoich parafiach. Każdy proboszcz, podobnie jak biskup diecezjalny, zobowiązany jest odprawiać Mszę Świętą za powierzony sobie lud we wszystkie niedziele i święta nakazane (kan. 534).
571. Kapłani, otaczający duszpasterską troską wiernych, dla ich duchowego dobra powinni umożliwić im codzienne posilanie się Chlebem Eucharystycznym. Dlatego mają sprawować Eucharystię codziennie, w godzinach stałych, dogodnych dla wiernych i podanych do ich wiadomości. Godziny celebrowania Mszy Świętych powinny być umieszczone na tablicach informacyjnych przy kościele, aktualizowane na stronie internetowej oraz zgłoszone w kancelarii kurii.
572. W niedziele i święta nakazane poszczególne Msze Święte należy, jeżeli to możliwe, odprawiać w przynajmniej półtoragodzinnych odstępach. Odpowiedni odstęp czasowy należy uwzględnić w kościołach z jednym duszpasterzem, by mógł on przed Mszą Świętą służyć wiernym wyrażającym wolę skorzystania z sakramentu pokuty i pojednania.
573. Kapłan, nawet nieznany proboszczowi lub rektorowi kościoła, powinien być dopuszczony do celebrowania Mszy Świętej, jeżeli przedstawi dokument potwierdzający jego status jako duchownego, wydany przez własnego ordynariusza lub przełożonego nie

- wcześniej niż przed rokiem. W wyjątkowych wypadkach, jeżeli kapłan nie ma dokumentu, jego tożsamość i uczciwość można stwierdzić także w inny sposób, według roztropnego uznania proboszcza lub rektora kościoła.
574. W zakrystii kościoła powinna być księga, w której należy zapisywać nazwiska obcych kapłanów celebrujących Mszę Świętą, diecezję lub prowincję zakonną, z których pochodzą, zajmowane stanowiska oraz daty celebracji.
575. W zasadzie kapłan może sprawować Mszę Świętą tylko raz w ciągu dnia. Dwukrotnie lub trzykrotnie w jednym dniu można sprawować Mszę Świętą jedynie w dopuszczalnych przez prawo przypadkach, z zastrzeżeniem zgodnego z prawem przyjmowania ofiar.
576. Koncelebra eucharystyczna uwidacznia jedność ofiary Chrystusa i kapłaństwa oraz jedność Ludu Bożego, dlatego jeżeli jest więcej kapłanów, a dobro wiernych nie wymaga indywidualnego sprawowania Mszy Świętej, zaleca się koncelebrowanie Eucharystii.
577. Na terenie archidiecezji może być koncelebrowana Msza Święta przez biskupów i prezbiterów Kościoła łacińskiego i katolickich wschodnich Kościołów *sui iuris* dla słusznej przyczyny, przede wszystkim w celu okazania miłości i jedności między Kościołami, z zachowaniem wszystkich przepisów ksiąg liturgicznych głównego celebransa. Należy unikać jakiegokolwiek synkretyzmu liturgicznego. Pożądane jest zachowanie szat liturgicznych i insygniów własnego Kościoła *sui iuris*.
578. Zgodnie z kan. 1248 § 1 nakazowi uczestniczenia we Mszy Świętej czyni zadość ten, kto bierze w niej udział, gdziekolwiek jest odprawiana w obrządku katolickim, bądź w sam dzień świąteczny, bądź też wieczorem dnia poprzedzającego. Duszpasterze, uwzględniając potrzeby duchowe powierzonej im wspólnoty wiernych, decydują, czy w sobotę w godzinach popołudniowych i wieczornych sprawuje się Mszę Świętą według formularza z dnia bieżącego, czy z niedzieli (z Gloria, czytaniem z niedzieli, homilią, Credo, modlitwą wiernych, tacą i ogłoszeniami). To samo dotyczy Mszy Świętej w dzień poprzedzający uroczystość. Wtedy jednak pierwszeństwo ma formularz tej Mszy Świętej, która jest dla wiernych nakazana.

Za wieczorną należy uważać Mszę Świętą rozpoczynającą się po godz. 16:00.

579. Ponieważ najczęściej małżeństwo błogosławi się w czasie Mszy Świętej w sobotę w godzinach popołudniowych i oprócz wspólnoty parafialnej uczestniczą w niej goście weselni, sprawuje się ją według formularza *Za nowożeńców* i z własnymi czytaniem. Zaleca się wzbogacenie liturgii słowa o czytanie z niedzieli oraz wyznanie wiary. Wszyscy uczestnicy takiej liturgii czynią zadość nakazowi uczestnictwa w niedzielnej Mszy Świętej. Duszpasterze winni zachęcać zarówno nowożeńców, jak i gości weselnych, aby w miarę możliwości uczestniczyli we Mszy Świętej razem ze wspólnotą parafialną także w niedzielę.
580. Na celebrowanie Mszy Świętej poza miejscem świętym (kościołem, kaplicą, cmentarzem) wymagane jest zezwolenie arcybiskupa. Wyjątkiem są celebracje związane z modlitwą o urodzaje.
581. Należy dołożyć starań, aby przy okazji Mszy Świętych okolicznościowych (np. jubileusze, pogrzeby, zmiany personalne) przemówienia, życzenia i gratulacje nie przesłoniły istoty celebracji liturgicznej.

B. Przyjmowanie Komunii Świętej

582. Eucharystia jest ze swej natury uczcą paschalną, wobec tego wypada, aby – zgodnie z poleceniem Pana – wierni odpowiednio dysponowani przyjmowali Jego Ciało i Krew jako pokarm duchowy. Komunię Świętą mogą oni przyjmować codziennie, nawet dwa razy w ciągu dnia, jeżeli po raz drugi uczestniczą w sprawowaniu Eucharystii (kan. 917).
583. W celu pogłębienia przeżywania tajemnicy Eucharystii, jako aktualizowanej w bezkrwawy sposób jedynej, zbawczej Ofiary Chrystusa, wszyscy duszpasterze – zgodnie z przepisami liturgicznymi – winni korzystać z możliwości rozdzielania Komunii Świętej pod dwiema postaciami.
584. Każdy kapłan przewodniczący liturgii Mszy Świętej na terenie archidiecezji, jeżeli po roztropnym rozeznaniu uzna to za wskazane ze względu na dobro duchowe wiernych, po uprzednim

- ich przygotowaniu, może zdecydować o udzieleniu Komunii Świętej pod dwiema postaciami.
585. Ze względu na szczególnie charakter Mszy Wieczerzy Pańskiej i Wigilii Paschalnej zaleca się, aby w te dni Komunia Święta w parafiach i wspólnotach, w których jest więcej niż jeden szafarz Komunii Świętej (zwyczajny lub nadzwyczajny), była udzielana pod dwiema postaciami.
586. Komunię Świętą wierni przyjmują zasadniczo w postawie stojącej, a podchodzą do szafarza procesyjnie. Mają prawo do przyjęcia jej także w postawie klęczącej, bezpośrednio do ust lub na rękę. Wiernych, którzy przyjmują Komunię Świętą na rękę, należy uczulić, by po spożyciu Najświętszych Postaci starannie sprawdzili, czy na dłoniach nie pozostały partykuły.
587. Komunię Świętą wielkanocną, zgodnie z uchwałą Konferencji Episkopatu Polski, można przyjąć w Polsce w okresie od Środy Popielcowej do Niedzieli Trójcy Świętej.
588. Do Mszy Świętej wolno używać jedynie tych hostii, komunikantów i wina mszalnego, które mają certyfikaty, zgodnie z przepisami Konferencji Episkopatu Polski. Zaleca się, aby hostie i komunikanty pochodziły z piekarni diecezjalnej.
589. W każdym kościele powinny być dostępne komunikanty niskogluténowe dla wiernych, którzy przed Mszą Świętą zgłoszą taką potrzebę. W przypadku gdy sami wierni dostarczają takie komunikanty, należy starannie sprawdzić, czy są opatrzone odpowiednim certyfikatem kościelnym.

C. Pierwsza Komunia Święta

590. Celem przygotowania do sakramentu pokuty i pojednania oraz Pierwszej Komunii Świętej jest przyjęcie ich z wiarą. W tym przygotowaniu ważny jest przekaz prawdy o obecności żywego Boga w znakach sakramentalnych oraz prawdy o tym, że każdy człowiek potrzebuje Eucharystii.
591. Dziecko przygotowujące się do przyjęcia tych sakramentów ma poznać osobę Jezusa Chrystusa jako Zbawiciela i zaprzyjaźnić się

- z Nim oraz uświadomić sobie, że należy do wspólnoty Kościoła. Dziecko stosownie do swoich możliwości ma dostrzec, jak wielkim darem jest łaska Boża, zrozumieć, że grzech jest sprzeniewierzeniem się Bożej miłości, oraz pragnąć z wiarą i pobożnością przyjąć Ciało Chrystusa (kan. 913 § 1).
592. Przygotowanie do pierwszej spowiedzi i Komunii Świętej odbywa się równolegle w rodzinie, w parafii i w szkole.
 593. Dzieci mogą być dopuszczone do pierwszej spowiedzi i Komunii Świętej, jeżeli mają wystarczającą wiedzę i są dokładnie przygotowane (kan. 913 § 1). Z zasady są to dzieci klas III szkoły podstawowej.
 594. Przygotowanie do pierwszej spowiedzi i Komunii Świętej rozpoczyna się w parafii zamieszkania rodziców lub prawnych opiekunów po zapisaniu dziecka przez jednego z nich. Od tej zasady mogą być wyjątki, gdy wymaga tego dobro duchowe dziecka. Rozeznania w tej sprawie dokonuje proboszcz parafii, w której ma odbywać się przygotowanie do pierwszej spowiedzi i Komunii Świętej. Ma on obowiązek skontaktowania się z proboszczem parafii zamieszkania rodziców lub prawnych opiekunów dziecka.
 595. Odpowiedzialnym za organizowanie i przebieg spotkań w parafii przygotowujących do pierwszej spowiedzi i Komunii Świętej jest proboszcz, który może to zadanie wypełniać osobiście lub poprzez upoważnioną osobę (wikariusza, katechetę, animatorów).
 596. Między katechezą w szkole i spotkaniami w parafii powinna istnieć ścisła korelacja. Z tej racji konieczne jest, aby proboszcz, katecheta lub osoba upoważniona przez niego do prowadzenia tych spotkań nie tylko znali program katechezy w szkole, lecz także starali się go pogłębić i uzupełnić, uwzględniając wymiar eklezjalno-liturgiczny oraz duszpastersko-parafialny życia rodziców, chrzestnych i dziecka.
 597. Czas przygotowania w parafii do pierwszej spowiedzi i Komunii Świętej trwa minimum rok. Częstotliwość spotkań i ich tematykę określają proboszcz lub osoba przez niego upoważniona.
 598. Spotkania te mają przede wszystkim charakter formacyjny. Ich tematyka winna być dostosowana do osób, które w nich uczestniczą

- (rodziców, chrzestnych, dzieci). Sprawy organizacyjne winny być omawiane na odrębnych spotkaniach, także próby przed uroczystością należy przeprowadzać w innym czasie.
599. W przygotowaniu dzieci do pierwszej spowiedzi i Komunii Świętej powinni uczestniczyć także ich chrzestni, gdyż – na mocy funkcji pełnionej przez nich w czasie chrztu – zobowiązali się do wspomagania rodziców w obowiązku wychowania dzieci w wierze.
600. Właściwe przygotowanie dziecka do pierwszej spowiedzi i Komunii Świętej ma zasadnicze znaczenie w pobudzaniu i pogłębianiu życia religijnego zarówno dzieci, jak i ich rodzin. Istotne jest uwzględnienie wprowadzenia ich w życie wspólnoty parafialnej oraz regularne spełnianie praktyk religijnych.
601. Na pierwszym spotkaniu należy poinformować rodziców lub prawnych opiekunów, że w terminie najpóźniej do końca listopada bieżącego roku szkolnego winni dostarczyć świadectwo chrztu dziecka. Rodzicom lub prawnym opiekunom dzieci nieochrzczonych proboszcz powinien zaproponować właściwą formę przygotowania do chrztu i udzielić dzieciom tego sakramentu odpowiednio wcześniej przed Pierwszą Komunią Świętą.
602. W przypadku dziecka, które ma indywidualny tok kształcenia, proboszcz lub osoba upoważniona przez niego do tego zadania winni uzgodnić z rodzicami lub prawnym opiekunem przebieg przygotowania do pierwszej spowiedzi i Komunii Świętej.
603. Szczególnej troski wymaga przygotowanie do pierwszej spowiedzi i Komunii Świętej dzieci ze szkół specjalnych i specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych. Wobec tych dzieci należy stosować odpowiednie kryteria dopuszczające do pierwszej spowiedzi i Komunii Świętej. Za przygotowanie tych dzieci, ich rodziców (prawnych opiekunów) i chrzestnych odpowiedzialny jest proboszcz parafii, na której terenie znajdują się szkoła specjalna lub specjalny ośrodek wychowawczy, w porozumieniu z osobą odpowiedzialną w archidiecezji za dany sektor duszpasterstwa specjalistycznego.
604. Jeżeli dziecko, które jest zdolne odróżnić Ciało Chrystusa od zwykłego pokarmu i może z szacunkiem przyjąć Komunię Świętą, lecz

jeszcze nie zostało dopuszczone do tego sakramentu, znajdzie się w niebezpieczeństwie śmierci, należy je umocnić nie tylko sakramentem namaszczenia chorych, lecz także sakramentem pokuty i Wiatykiem.

605. Przygotowanie do pierwszej spowiedzi i Komunii Świętej dzieci przebywających poza granicami kraju, których rodzice lub prawni opiekunowie pragną, aby przystąpiły one do tych sakramentów w parafii pochodzenia, winno odbywać się w kraju ich zamieszkania. Proboszcz parafii pochodzenia ma obowiązek żądać od rodziców pisemnego potwierdzenia wydanego przez proboszcza parafii ich zamieszkania za granicą, że dziecko zostało przygotowane do sakramentów.
606. Proboszcz na pierwszym spotkaniu w parafii powinien poinformować rodziców lub prawnych opiekunów o warunkach, jakie oni, dzieci i chrzestni powinni spełnić, aby dziecko mogło być dopuszczone do pierwszej spowiedzi i Komunii Świętej.
607. Pierwsza Komunia Święta dzieci winna być celebrowana w sposób jak najbardziej uroczysty. Zaleca się, aby dzieci przed jej przyjęciem złożyły wyznanie wiary i odnowiły przyrzeczenia chrzcielne.
608. Zachęca się, aby dzieci przystąpiły do pierwszej Komunii Świętej w jednolitych strojach: dziewczynki w jednakowych sukienkach czy albach, chłopcy w komżach lub albach. Jednolitość strojów pomoże zapobiec podkreślanu różnic w zamożności rodzin i w pewnym stopniu przyczyni się do zapobiegania coraz większemu zeświecczeniu tej uroczystości. Propozycja ujednolicenia strojów powinna być przedstawiona i uzasadniona z wyczuciem i delikatnością na jednym z pierwszych spotkań w parafii.
609. Decyzję o dopuszczeniu dziecka do pierwszej spowiedzi i Komunii Świętej podejmuje proboszcz na podstawie opinii katechety oraz po rozeznaniu, czy przez rodziców (prawnych opiekunów), dzieci i chrzestnych zostały spełnione warunki, o których zostali poinformowani na pierwszym spotkaniu w parafii.
610. Przy doborze repertuaru śpiewów podczas Mszy Świętej należy uwzględniać możliwości percepcyjne i wykonawcze dzieci, ale nie

można wprowadzać do liturgii piosenek religijnych. Niewłaściwe jest także wykonywanie przez grupę dzieci wersetów psalmu responsoryjnego oraz odtwarzanie muzyki za pomocą urządzeń elektronicznych.

611. Zachęca się do organizowania w parafii rocznicy Pierwszej Komunii Świętej poprzedzonej spowiedzią w czasie celebracji pokutnej.

D. Komunia Święta chorych

612. Zgodnie z zaleceniami zawartymi w księgach liturgicznych duszpasterze powinni regularnie odwiedzać osoby w podeszłym wieku oraz ciężko i obłożnie chorych, którzy nie mogą uczestniczyć w liturgii sprawowanej w kościele, wspierać ich modlitwą połączoną ze słowem Bożym, sakramentem pokuty i Komunią Świętą.
613. Osoby w podeszłym wieku lub dotknięte jakąś chorobą, jak również ci, którzy się nimi opiekują, nie są związani obowiązkiem zachowania postu eucharystycznego i mogą przyjąć Najświętszą Eucharystię, chociażby coś spożyli w ciągu poprzedzającej godziny (kan. 919 § 3).
614. W zanoszeniu Komunii Świętej osobom, które nie opuszczają mieszkań, duszpasterzy winni wspomagać inni kapłani, diakoni, osoby życia konsekrowanego, akolici oraz nadzwyczajni szafarze Komunii Świętej. Jeżeli odwiedzana osoba pragnie przyjąć sakrament pokuty i pojednania, powinni poinformować o tym duszpasterzy.
615. Do obowiązków duszpasterzy należy troska o to, aby wierni nie odkładali przyjęcia Wiatyku, lecz chcieli się nim pokrzepić, dopóki mają pełną świadomość.
616. Do kompetencji proboszcza należy wyrażenie zgody na odprawienie Mszy Świętej w domu chorego z racji jakiejś szczególnej okoliczności.

E. Szafarze Komunii Świętej

617. Posługę szafarzy Komunii Świętej, oprócz biskupów, prezbiterów i diakonów, pełnią w archidiecezji, jako szafarze nadzwyczajni (mężczyźni i kobiety) akolici oraz nadzwyczajni szafarze ustanowieni na stałe lub na czas określony.
618. Akolici i inni szafarze nadzwyczajni wykonują swoją posługę, rozdzielając Komunię Świętą podczas celebracji liturgicznych oraz zanosząc ją do osób chorych i w podeszłym wieku, które nie opuszczają domów.
619. Możliwe jest ustanowienie szafarza, np. spośród członków rodziny, który wyłącznie będzie znosił Komunię Świętą jednej lub kilku wskazanym osobom.
620. Akolitami i szafarzami nadzwyczajnymi Komunii Świętej mogą zostać ustanowieni mężczyzna lub kobieta, którzy spełniają wymogi stawiane przez przepisy prawa kanonicznego oraz zrealizowali odpowiedni program formacyjny.

F. Posługa lektora i akolity

621. Lektor samodzielnie pełni posługę słowa oraz w sposób szczególny wspiera duszpasterzy w wypełnianiu zadania nauczania. Może zostać mu powierzona odpowiedzialność za prowadzenie i przygotowanie kandydatów do funkcji ministranta słowa Bożego oraz opieka nad osobami świeckimi pełniącymi posługę słowa w liturgii.
622. Akolita, który jest nadzwyczajnym szafarzem Komunii Świętej, może – pod kierunkiem proboszcza – pełnić dodatkowe funkcje. Może – jako animator liturgiczny – być odpowiedzialny za formację Liturgicznej Służby Ołtarza, koordynować posługę nadzwyczajnych szafarzy Komunii Świętej oraz pracować w charakterze zakrystiana.
623. Lektorami mogą zostać ustanowieni mężczyzna lub kobieta, którzy ukończyli odpowiedni program formacyjny i spełniają wymogi stawiane przez przepisy prawa kanonicznego.
624. Kandydatów do posługi lektora i akolity zgłaszają proboszcz lub rektor kościoła do Archidiecezjalnego Centrum Formacji Liturgicznej.

G. Liturgiczna Służba Ołtarza

625. Duszpasterze powinni szczególną troską otoczyć Liturgiczną Służbę Ołtarza. Obejmuje ona kandydatów, ministrantów, ministrantów słowa Bożego, psalterzystów, kantorów, komentatorów, ceremoniarzy oraz animatorów liturgicznych.
626. Formacja poszczególnych grup odbywa się zgodnie z odpowiednim programem, w szczególności poprzez systematyczne spotkania oraz – o ile to możliwe – dni skupienia i rekolekcje.
627. Parafialnymi opiekunami Liturgicznej Służby Ołtarza, działającymi pod kierunkiem duszpasterzy, mogą być ustanowieni akolici, lektorzy lub inne odpowiednio przygotowane do tego osoby świeckie.
628. Status duszpasterza diecezjalnego oraz dekanalnych duszpasterzy Liturgicznej Służby Ołtarza określają odrębne przepisy.

H. Kult Eucharystii

629. Kościoły, w których przechowywany jest Najświętszy Sakrament, powinny być udostępnione wiernym do adoracji – z zachowaniem wymogów bezpieczeństwa – przynajmniej przez kilka godzin w ciągu dnia.
630. W każdej parafii i kościele rektoralnym powinno odbywać się przynajmniej raz w roku dłuższe i bardziej uroczyste wystawienie Najświętszego Sakramentu.
631. Czwartek, jako dzień ustanowienia Eucharystii, a zwłaszcza pierwszy czwartek miesiąca, jest najbardziej właściwym dniem do dłuższej adoracji Najświętszego Sakramentu. Wskazane jest, aby podczas tej adoracji modlić się w intencji kapłanów oraz o nowe powołania kapłańskie i zakonne, zwłaszcza z parafii. Msza Święta w tym dniu winna być celebrowana w intencji o powołania.
632. W celu publicznego świadectwa czci wobec Eucharystii w uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa (Boże Ciała) należy organizować procesję po drogach publicznych. Jej punktem kulminacyjnym winna być zawsze Msza Święta z pełnym uczestnictwem wiernych. W miastach, gdzie jest więcej niż jedna parafia, dla podkreślenia jedności należy organizować – o ile to możliwe – wspólną procesję Bożego Ciała.

633. Odnowienie Świętych Postaci przechowywanych w tabernakulum powinno odbywać się nie rzadziej niż raz w miesiącu.
634. Proboszczowie i rektorzy kościołów winni dbać, aby ołtarz i tabernakulum były odpowiednio ozdobione, a bielizna ołtarzowa – czysta.
635. Obowiązkiem proboszcza lub rektora kościoła jest troska o staranne zabezpieczenie tabernakulum przez utrzymywanie w należyтым stanie technicznym zamka i kluczy. Jeden klucz do tabernakulum winien być przechowywany i odpowiednio zabezpieczony w zakrystii kościoła, a klucz zapasowy należy przechowywać w bezpiecznym miejscu poza kościołem.

I. Intencje mszalne i ofiary składane na Mszę Świętą

636. Kapłan celebrujący Mszę Świętą może przyjąć ofiarę składaną przez wiernych, którą przekazują oni wraz z prośbą o odprawienie Mszy Świętej w określonej godzinie intencji.
637. Proboszcz ma osobisty obowiązek odprawić Mszę Świętą w niedziele i święta nakazane w intencji powierzonych mu wiernych.
638. Nie wolno domagać się od wiernych zbyt wysokiej ofiary na Mszę Świętą, a jeżeli proszącymi są osoby ubogie, kapłan winien być gotowy do odprawienia Mszy Świętej bez przyjmowania ofiary.
639. Parafia lub kościół rektoralny mogą przyjmować na konkretny dzień maksymalnie taką liczbę intencji, jaka jest przewidziana w dziennym grafiku Mszy Świętych w miejscowym kościele i odpowiada liczbie kapłanów celebrujących.
640. Ze względu na uzasadnioną konieczność duszpasterską wszyscy kapłani posługujący w kościołach parafialnych i rektoralnych oraz kapelani mają prawo binacji i trynacji Mszy Świętych w niedziele i święta, w które wierni mają obowiązek uczestniczenia w Eucharystii.
641. Na podstawie kan. 905 § 2 zezwala się kapłanom na binację Mszy Świętych w dni powszednie w przypadkach, gdy brakuje księży, którzy mogliby odprawić bez binowania, i gdy uzasadnia to

- potrzeba duszpasterska (pogrzeb, ślub, choroba innego kapłana, pierwsze czwartki i piątki miesiąca itp.).
642. Prośba wiernych o odprawienie Mszy Świętej nie jest wystarczającą racją do binowania; racją tą są tylko nagłe zdarzenia losowe.
643. Binowanie i trynowanie Mszy Świętych bez uzasadnionej konieczności duszpasterskiej jest nadużyciem. Nie wolno binować ani trynować, jeżeli do danego kościoła przybędzie inny kapłan, np. gość, który może i chce odprawić jedną z Mszy Świętych.
644. Od ofiar składanych na wszystkie Msze Święte odprawiane w danym kościele odlicza się 20% do funduszu parafialnego.
645. Kapłan celebrujący Mszę Świętą więcej razy w ciągu jednego dnia, wyjąwszy uroczystość Bożego Narodzenia, może zatrzymać dla siebie tylko jedną ofiarę, a drugą i ewentualnie kolejne ma obowiązek przekazać do funduszu diecezjalnego.
646. Celebrans może zatrzymać ofiarę z Mszy Świętej binowanej, jeżeli jej odprawienie związane było z koniecznością dojazdu na miejsce celebracji.
647. Zgodnie z przepisem kan. 951 § 2, kapłan koncelebrujący w tym samym dniu drugą Mszę Świętą nie może z żadnego tytułu przyjąć za nią ofiary.
648. Jeżeli w parafii lub kościele rektoralnym ma miejsce sytuacja, w której kapłan, zgodnie z przepisami prawa, celebruje w ciągu dnia więcej Mszy Świętych i otrzymuje z tego tytułu ofiary, a w inne dni sprawuje Msze Święte bez zamówionych intencji i ofiar, to może zatrzymać odpowiednią ilość ofiar, aplikując Msze Święte w intencji o powołania lub w intencji ofiarodawców.
649. Msze Święte gregoriańskie odprawia się w trzydziestu następujących po sobie dniach w intencji jednej osoby zmarłej. Nie przerywa jednak ciągłości ten kapłan, który nie odprawi Mszy Świętej gregoriańskiej z powodu choroby albo konieczności odprawienia Mszy Świętej ślubnej czy pogrzebowej. Ciągłość nie jest przerywana również wtedy, gdy wypadają Wielki Piątek i Wielka Sobota, kiedy nie sprawuje się Eucharystii.
650. W przypadku gdy ofiarodawcy, wcześniej i w wyraźny sposób poinformowani, dobrowolnie zgadzają się, aby złożone przez nich ofiary

zostały razem z innymi połączone w celu odprawienia jednej Mszy Świętej, wolno jedną Mszę Świętą, aplikowaną w intencji zbiorowej, uczynić zadość przyjętym zobowiązaniom. W takiej sytuacji należy podać do publicznej wiadomości miejsce i godzinę odprawiania Mszy Świętej. Może ona być sprawowana w jednym kościele nie więcej niż dwa razy w tygodniu, chyba że co innego postanowi zebranie biskupów lubelskiej prowincji kościelnej. Odprawiającemu Mszę Świętą w intencji zbiorowej wolno zatrzymać jedynie ofiarę odpowiadającą średniemu stypendium danej parafii.

651. W przypadku Mszy Świętych za zmarłych, na które zbierane są ofiary podczas Mszy Świętej pogrzebowej, zebraną ofiarę należy podzielić na tyle Mszy Świętych, ile wynika ze średniej ofiary mszalnej w danym kościele. Analogicznie wolno postąpić w przypadku rozliczania ofiar z Mszy Świętych zbiorowych, o których mowa w art. 650.
652. Godna pochwały jest praktyka przekazywania, za wiedzą ofiarodawców, intencji i ofiar na Mszę Świętą kapłanom emerytom, rencistom, misjonarzom oraz znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej.
653. Każdy proboszcz i rektor kościoła są zobowiązani do sumiennego prowadzenia księgi intencji mszalnych, w której zapisuje się Msze Święte przyjęte do odprawienia w danym kościele lub kaplicy, datę ich odprawienia, intencje przekazane innym kapłanom oraz wysokość przyjętej ofiary. Księga ta podlega wizytacji dziekańskiej i biskupiej.
654. Rozliczenie Mszy Świętej za każdy kwartał, uwzględniające zwłaszcza Msze Święte binowane i trynowane, należy przekazać do właściwego wydziału kurii w terminie do dnia 15 pierwszego miesiąca kolejnego kwartału.
655. Każdy kapłan zobowiązany jest do posiadania i prowadzenia osobistej księgi intencji mszalnych (*liber stipendiorum*), w której zapisuje się Msze Święte przyjęte do osobistego odprawienia, datę ich odprawienia, intencje przekazane innym kapłanom oraz wysokość stypendium. Na koniec każdego roku kalendarzowego kapłan winien umieścić w niej informację, czy ma osobiste zobowiązania

mszalne i gdzie ulokował przyjęte za nie ofiary. Do tej księgi nie wpisuje się zobowiązań przyjmowanych w imieniu parafii lub kościoła rektoralnego.

656. W parafiach i kościołach, w których przynajmniej dwóch kapłanów codziennie celebruje Mszę Świętą, intencje i ofiary na ich sprawowanie należy rozliczać wspólnie. Cumulus intencyjny oblicza się przez zsumowanie tyłu najwyższych stypendiów z danego miesiąca, ilu kapłanów odprawiło Msze Święte, i podzielenie tej sumy przez liczbę tychże kapłanów.
657. Przepisy diecezjalne dotyczące intencji i ofiar mszalnych obowiązują także proboszczów i wikariuszy parafii powierzonych instytutom życia konsekrowanego i stowarzyszeniom życia apostołskiego.

Pokuta i pojednanie

A. Sprawowanie sakramentu pokuty i pojednania

658. Duszpasterze powinni kierować do wiernych katechezy o pokucie, dla której bogatym źródłem jest orędzie biblijne, podkreślające konieczność i wartość nawrócenia, o kształtowaniu sumienia jako miejsca świętego, w którym Bóg ujawnia człowiekowi prawdziwe dobro, o poznaniu grzechu, o pokusach oraz o poście i uczynkach miłosierdzia.
659. Należy zachęcać wiernych do regularnej spowiedzi połączonej z kierownictwem duchowym.
660. Sakrament pokuty winien być sprawowany we wszystkich kościołach i kaplicach archidiecezji. Racje duszpasterskie mogą usprawiedliwiać sprawowanie tego sakramentu także w innych miejscach.
661. Wiernym należy także zapewnić, o ile to możliwe, skorzystanie z tego sakramentu, ilekroć – za zgodą arcybiskupa – Msza Święta jest celebrowana poza miejscem świętym.
662. W kościołach i kaplicach konfesjonał winien być umieszczony w miejscu widocznym oraz ma być zaopatrzony w kratę, tak aby mogli z niego swobodnie korzystać pragnący tego penitenci i sami spowiednicy.

663. Duszpasterze winni służyć wiernym w konfesjonale nie tylko podczas Mszy Świętej, lecz także przed jej rozpoczęciem, również – o ile to możliwe – w niedziele i święta.
664. W każdym kościele parafialnym, rektoralnym i zakonnym powinien być ustalony czas także poza Mszą Świętą i innymi nabożeństwami, w którym wierni mogą skorzystać z sakramentu pokuty. Informacja o tym powinna być dostępna na tablicy ogłoszeń i w serwisie internetowym kościoła. Zaleca się organizowanie dyżuru spowiednika w soboty i dni przedświąteczne.
665. Proboszcz i rektor kościoła powinni w sposób szczególny zatroszczyć się o spowiedź parafialną w Adwencie i w Wielkim Poście, a także przed odpustem parafialnym, wizytacją kanoniczną i innymi większymi wydarzeniami religijnymi. Powinni także zapewnić spowiedź dzieciom i młodzieży na rozpoczęcie i zakończenie roku szkolnego oraz podczas rekolekcji szkolnych.
666. Zachęca się usilnie duszpasterzy do podtrzymywania praktyki comiesięcznej spowiedzi, zwłaszcza dzieci i młodzieży (np. w pierwszy piątek lub w pierwszą sobotę miesiąca).
667. Duszpasterze, szczególnie w kościołach, w których posługuje tylko jeden prezbiter, winni co pewien czas zapraszać innych kapłanów, aby wierni, zwłaszcza mający trudności z przemieszczaniem się, mieli możliwość wyboru spowiednika.
668. Duszpasterze winni zadbać, aby w każdym kościele znajdował się odpowiedni konfesjonał lub miejsce dla penitentów z niepełnośprawnościami, zwłaszcza niedosłyszących.

B. Szafarz sakramentu pokuty i pojednania

669. Szafarzami sakramentu pokuty i pojednania są biskup i prezbiter, którzy mają upoważnienie do spowiadania.
670. Każdy prezbiter inkardynowany do archidiecezji od chwili otrzymania odpowiedniego dekretu ma habitualne upoważnienie do sprawowania sakramentu pokuty na czas nieokreślony (kan. 969 § 1 i 972).
671. Prezbiterzy inkardynowani do innych diecezji oraz instytutów życia konsekrowanego lub stowarzyszeń życia apostołskiego (w tym

- proboszczowie, wikariusze parafialni i kapelani), którym arcybiskup powierza urząd lub zadanie w archidiecezji, otrzymują upoważnienie na czas sprawowania urzędu lub zadania w archidiecezji.
672. Inni prezbiterzy należący do instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołskiego mogą otrzymać upoważnienie na czas zamieszkania na terenie archidiecezji, na wniosek swojego wyższego przełożonego, złożony ze stosownym wyprzedzeniem, zanim prezbiter zamieszka na terenie archidiecezji. Do wniosku winny być dołączone życiorys prezbitera oraz osobista opinia wyższego przełożonego. W przypadku kandydata na urząd proboszcza parafii powierzonej instytutowi lub stowarzyszeniu wystarczy wniosek o powierzenie urzędu.
673. Upoważnienie prezbiter traci wraz z ekskardynacją. Z ważnej przyczyny ordynariusz miejsca może odwołać upoważnienie poszczególnym prezbiterom, zarówno inkardynowanym do archidiecezji, jak i wszystkim innym (kan. 967 § 2, 974).
674. Każdy kapłan ma upoważnienie do rozgrzeszenia z wszelkich cenzur i grzechów w odniesieniu do jakichkolwiek penitentów znajdujących się w niebezpieczeństwie śmierci oraz z cenzur ekskomuniki lub interdyktu, wiążących mocą samego prawa, jeżeli penitentowi w stanie grzechu ciężkiego trudno jest w odpowiednim czasie dotrzeć do właściwego przełożonego. W takim jednak przypadku spowiednik winien nałożyć na penitenta obowiązek zwrócenia się w ciągu miesiąca do właściwego przełożonego lub kapłana mającego odpowiednie upoważnienie.
675. Spowiednik w sprawowaniu sakramentu ma obowiązek stosować się do odpowiednich rozstrzygnięć Magisterium Kościoła i przepisów prawa kanonicznego.
676. Od spowiednika wymagane są delikatność, kultura i takt. Nieodpowiednie traktowanie penitenta może skutkować pozbawieniem uprawnienia do spowiadania.
677. Kanonik penitencjarz kościoła archikatedralnego i bazyliki kolegiackiej, dziekani i wicedziekani mają władzę uwalniania na forum wewnętrznym sakramentalnym z zaciągniętych przez penitenta kar kościelnych, które nie zostały zdeklarowane na forum

- zewnątrznym, a zwolnienie od nich nie jest zarezerwowane Stolicy Apostolskiej. Ponadto, każdy spowiednik ma upoważnienie do uwolnienia z ekskomuniki, zaciągniętej na skutek dokonania aborcji lub współnictwa w tym przestępstwie (MM 12).
678. Spowiednik ma obowiązek dbania, by nie została naruszona tajemnica spowiedzi, która obejmuje nie tylko wyznane grzechy, lecz także wszystko, co z okazji spowiedzi zostało powiedziane spowiednikowi. Dlatego nie wolno spowiednikowi zdradzać treści wyznania penitenta słowami lub w jakikolwiek inny sposób i z jakiegokolwiek przyczyny. Tajemnica sakramentu pokuty jest nienaruszalna i nikt od niej nie może dyspensować (kan. 983 § 1). Spowiednik nie może jej naruszyć nawet dla ochrony własnego życia i trwa ona także po śmierci penitenta. Tajemnica obowiązuje niezależnie od tego, czy rozgrzeszenia odmówiono, czy udzielono. Również sam fakt nieudzielenia rozgrzeszenia jest objęty tajemnicą.
679. Spowiednicy winni dokładnie unikać nawet jak najdalszej okazji naruszenia tajemnicy sakramentalnej spowiedzi. W czasie spowiedzi spowiednicy winni uważać, aby nie mówić zbyt głośno. Na temat wysłuchanych spowiedzi nie wolno im w ogóle rozmawiać ani między sobą, ani z innymi. Jeżeli penitent prosi o potwierdzenie spowiedzi, na zaświadczeniu, oprócz wyrazu: „spowiedź”, daty i czytelnego podpisu spowiednika, nie wolno niczego dodawać. Potwierdzenie takie należy wydać także osobie, która nie otrzymała rozgrzeszenia.
680. Kapłan, spełniając funkcję szafarza sakramentu pojednania, winien pamiętać o tym, że wypełnia nie tylko funkcję sędziego, lecz także kierownika sumienia. Dlatego winien dokładnie poznać słabości penitenta i zastosować odpowiednie środki zaradcze. W czasie sprawowania sakramentu pojednania kapłan winien być ubrany w strój liturgiczny, tzn. sutannę, komżę i stułę koloru fioletowego, bądź w albę i stułę.
681. Szafarz katolicki ma prawo przyjąć spowiedź wiernych wschodnich Kościołów niekatolickich, ilekroć tego pragną i mają wymaganą dyspozycję. Sprawy sumienia tych penitentów spowiednik rozstrzyga zgodnie z Magisterium Kościoła katolickiego.

Namaszczenie chorych

A. Sprawowanie sakramentu namaszczenia chorych

682. Sakrament namaszczenia chorych udziela choremu łaski Ducha Świętego, która pomaga całemu człowiekowi do zbawienia, a mianowicie umacnia ufność w Bogu, uzbraja przeciw pokusom szatana i oddala trwogę śmierci. Dzięki tej pomocy chory może nie tylko znosić dolegliwości choroby, lecz także je przewyżczać i odzyskać zdrowie, jeżeli jest to pożyteczne dla zbawienia jego duszy. Jeżeli jest to potrzebne, namaszczenie odpuszcza grzechy i staje się dopełnieniem chrześcijańskiej pokuty.
683. Sakrament namaszczenia chorych przeznaczony jest dla poważnie chorych i osób w podeszłym wieku.
684. Sakramentu namaszczenia chorych można udzielić przed operacją, jeżeli przyczyną operacji jest niebezpieczna choroba.
685. Należy udzielać namaszczenia chorych także dzieciom, jeżeli osiągnęły taki poziom umysłowy, że ten sakrament może im przynieść pocieszenie. Dotyczy to zwłaszcza dzieci, których życie jest poważnie zagrożone i – odpowiednio przygotowane przez rodziców i kapłana – mogą świadomie i owocnie przyjąć ten sakrament duchowego umocnienia. W razie wątpliwości, czy dzieci osiągnęły używanie rozumu, należy udzielić sakramentu.
686. Sakramentu namaszczenia należy udzielać chorym, którzy przynajmniej pośrednio o ten sakrament prosili. Chorym, którzy stracili przytomność lub zdolność używania rozumu, należy udzielić sakramentu, jeżeli istnieje prawdopodobieństwo, że jako wierzący prosiliby o to, gdyby byli przytomni.
687. Nie wolno sakramentu namaszczenia udzielać tym chorym, którzy uparcie trwają w jawnym grzechu ciężkim.
688. W razie wątpliwości, czy chory jest osobą wierzącą, czy ma zdolność używania rozumu albo czy rzeczywiście już umarł, należy udzielić sakramentu.
689. Jeżeli nastąpił zgon, nie należy udzielać sakramentu. W przypadku już stwierdzonej śmierci zaleca się, aby kapłan pomodlił się przy zmarłym razem z jego bliskimi.

690. Duszpasterstwo chorych w parafii powinno obejmować także od-
wiedziny chorych, poznanie ich potrzeb duchowych i materialnych,
wspólną modlitwę i Eucharystię.
691. Chorym należy ukazywać zbawczy sens cierpienia znoszonego
w łączności z Chrystusem i jego znaczenie dla dobra całego Kościo-
ła i świata oraz wielki pożytek z częstego przyjmowania Komunii
Świętej i sakramentu namaszczenia chorych.
692. Wierni zachęcani są do noszenia symboli religijnych, np. meda-
lika czy krzyżyka, oraz naklejania znaków religijnych w formie
plakietek na szybach samochodów. Symbole te są znakiem wiary
i przynależności do Kościoła; w razie wypadku i niebezpieczeństwa
śmierci są dla szafarza wyrazem prośby o udzielenie danej osobie
sakramentów. Dobrym zwyczajem jest noszenie kartki z prośbą
o wezwanie kapłana w razie zagrożenia życia.
693. Wiernych udających się na leczenie do szpitala, a zwłaszcza przed
poważną operacją, należy zachęcać, aby – jeśli to możliwe – przyjęli
sakrament pokuty i namaszczenia w swojej parafii. Jeżeli tego nie
uczynią w parafii, powinni o te sakramenty prosić kapelana szpitala.
694. Sakrament namaszczenia chorych może być udzielany większej
liczbie chorych w czasie jednej celebracji, z udziałem wspólnoty
parafialnej, także podczas Mszy Świętej. Okazją do tego są rekolek-
cje, misje parafialne, okresowe dni chorych, pielgrzymki, wizytacje
kanoniczne parafii. Także w takiej wspólnotowej liturgii sakrament
namaszczenia chorych mogą przyjąć tylko osoby chore i w po-
deszłym wieku, których siły opuszczają, również wtedy, gdy nie
zagraża im niebezpieczna choroba. Nie wolno stosować kryterium
wieku. Wszyscy proszący o sakrament powinni być odpowiednio
przygotowani i wewnętrznie usposobieni (kan. 1002), czyli w stanie
łaski uświęcającej. Należy przy tym przypominać o możliwości
powtarzania sakramentu namaszczenia wtedy, gdy chory po wy-
zdrowieniu znowu ciężko zachoruje, lub jeżeli w czasie trwania
tej samej choroby niebezpieczeństwo stanie się poważniejsze (kan.
1004 § 2).
695. Jeżeli wierny przyjmujący sakrament namaszczenia chorych
znajduje się w bliskim niebezpieczeństwie śmierci, obowiązkiem

duszpasterzy jest zapewnienie mu przyjęcia nie tylko sakramentu namaszczenia chorych, lecz także Wiatyku jako pokarmu na drogę do życia wiecznego oraz błogosławieństwa apostołskiego połączonego z odpustem zupełnym.

696. Sakramentu namaszczenia chorych wolno udzielić wiernym wschodnich Kościołów niekatolickich, jeżeli o to proszą, są należyście dysponowani i nie mają możliwości przyjęcia tego sakramentu od szafarza swojego wyznania.

B. Szafarz sakramentu namaszczenia chorych

697. Szafarzem sakramentu namaszczenia chorych jest każdy kapłan. Przede wszystkim udzielanie tego sakramentu należy do funkcji specjalnie powierzonych proboszczowi (kan. 530, n. 3). Ponadto zadanie to powinno być wypełniane przez współpracowników proboszcza (wikariuszy), kapelanów, którym zlecono troskę o chorych i osoby starsze w szpitalach, oraz przez przełożonych kłeryckich wspólnot zakonnych w odniesieniu do ich podwładnych i innych mieszkańców domów zakonnych (kan. 566 § 1, kan. 1003 § 2). W razie konieczności sakramentu tego powinien udzielać każdy kapłan, ale za zgodą – przynajmniej domniemaną – proboszcza lub kapelana.
698. Odpowiedzialność za przygotowanie do namaszczenia chorych i przyjęcia tego sakramentu spoczywa także – w odniesieniu do pacjentów – na kapelanach szpitalnych, którzy winni mieć świadomość, że czas pobytu wiernych w szpitalu jest często czasem szczególnego otwarcia się na Bożą łaskę.
699. W tym zadaniu kapelanom powinny pomagać osoby świeckie (rodzina, personel medyczny, wolontariusze). Wierni ci mają przede wszystkim wzbudzać u chorych i osób starszych pragnienie przyjęcia sakramentu pokuty i namaszczenia chorych, kształtować w nich należyte usposobienie i pomagać w dobrym przygotowaniu się do indywidualnej spowiedzi sakramentalnej oraz do przyjęcia sakramentu namaszczenia chorych.

700. Oprócz biskupa, olej do namaszczenia chorych może poświęcić w razie konieczności każdy prezbiter, jednak tylko w czasie sprawowania sakramentu.
701. Olej chorych winien być przechowywany w naczyniu wykonanym z odpowiedniego materiału i w odpowiednim miejscu w kościele lub kaplicy. Kapłani mogą mieć swoje naczynia z olejem chorych, aby mogli z nich korzystać w nagłych przypadkach.
702. Należy czuwać, by olej znajdował się w odpowiednim stanie. Obowiązkowo trzeba go odnowić każdego roku po błogosławieństwie oleju przez biskupa podczas Mszy Świętej Krzyżma albo – w razie konieczności – częściej. Stary olej należy spalić.
703. W każdej parafii należy prowadzić księgę chorych i uzupełniać na bieżąco udzielanie im sakramentów.
704. Odpowiednie rejestry powinni prowadzić także kapelani szpitali i innych placówek opiekuńczo-leczniczych.
705. Status kapelanów szpitali i podobnych ośrodków określają przepisy zawarte w art. 237-267.

Święcenia

A. Troska o powołania kapłańskie

706. Powołanie kapłańskie jest łaską, specjalnym wezwaniem skierowanym przez Chrystusa do konkretnej osoby, by poświęciła się całkowicie i wyłącznie służbie Bożej w Kościele. Uświadomienie sobie tej łaski i jej rozwój uzależnione są od poziomu duchowego życia wspólnot kościelnych: rodzinnej, parafialnej, kapłańskiej czy zakonnej. Bogate życie duchowe i apostołskie rodzin, parafii, kapłanów stanowi podatny grunt dla rozwoju łaski powołania. Życie duchowe niepogłębione lub wyniszczone przez egoizm, materializm praktyczny i postawę konsumpcyjną utrudnia lub wręcz uniemożliwia rozwój łaski powołania. Zasadnicza rola w dziele budzenia powołań przypada rodzinom, duszpasterzom, seminarium, wychowawcom.

707. Rodziny chrześcijańskie, „jeśli są ożywione duchem wiary, miłości i pobożności, stają się jakby pierwszym seminarium” (DFK 2). Rodzice, którzy są dla swoich dzieci pierwszymi głosicielami wiary i wychowawcami oraz pomagają im w rozpoznawaniu i wyborze drogi życiowej, winni pielęgnować z wielką troskliwością odkryte w nich powołanie do służby Bożej (DA 11). Duszpasterstwo rodzin, budząc w nich ducha wiary i ofiarnej miłości, winno uwrażliwić je także na sprawy powołania.
708. Wpływ kapłanów na budzenie powołań wyraża się przede wszystkim w świadectwie życia kapłańskiego przeżywanego radośnie, pracowicie, z miłością pasterską i w braterstwie kapłańskim (DFK 2). Z tym świadectwem winno być związane stałe i usilne oddziaływanie duszpasterskie mające na celu budzenie powołań do służby Bożej. Należy to do istoty kapłańskiej służby.
709. Duszpasterstwo parafialne może przyczyniać się do budzenia powołań w wieloraki sposób, np. poprzez:
- a) podejmowanie modlitwy o powołania. Mogą być jej poświęcone: pierwszy czwartek lub pierwsza sobota miesiąca, Światowy Dzień Powołań, Święto Jezusa Chrystusa Najwyższego i Wiecznego Kapłana, uroczystość Najświętszego Serca Pana Jezusa (dzień modlitw o uświęcenie kapłanów);
 - b) prowadzenie w parafii dzieła budzenia powołań złożonego z ludzi dobrej woli modlących się codziennie o powołania w parafii i diecezji (np. z członków Kół Żywego Różańca);
 - c) dobrze prowadzone i otoczone troskliwą opieką duszpasterską zespoły ministranckie, schole, małe wspólnoty, grupy modlitewne;
 - d) podejmowanie tematów kapłaństwa i powołań w czasie katechez, homilii, konferencji dla młodzieży;
 - e) organizowanie – z myślą o nowych powołaniach – uroczystości prymicyjnych i jubileuszów kapłańskich w parafii;
 - f) osobisty kontakt duszpasterza, kierownictwo duchowe, skierowanie na rekolekcje zamknięte czy odpowiednie dni skupienia.

Podjęmowanie powyższych form duszpasterstwa może pomóc osobom przejawiającym oznaki powołania w uświadomieniu sobie tej łaski i jej przyjęciu.

710. Sprawą powołań zainteresowane jest w sposób szczególny seminarium duchowne. Jego zadaniem jest pomaganie kandydatom do kapłaństwa w rozpoznawaniu, rozwijaniu i utwierdzaniu powołania przez odpowiednią formację seminaryjną (kan. 243-244). Podstawową rolę odgrywa tu atmosfera jedności, braterstwa i współpracy między wychowawcami, wykładowcami i alumnami. Seminarium ponadto winno uczestniczyć w diecezjalnej akcji na rzecz powołań w szczególności przez:
 - a) modlitwę o powołania;
 - b) organizowanie tzw. niedziel kleryckich – wyjazdów alumnów z wychowawcami do parafii, aby modlić się o powołania kapłańskie;
 - c) organizowanie powołaniowych dni skupienia dla chłopców i młodych mężczyzn;
 - d) radosne przeżywanie przez alumnów powołania wyrażane spontanicznie w środowisku koleżeńskim, parafialnym, w czasie różnorodnych spotkań duszpasterskich czy apostołskich.
711. Duszpasterstwem powołań kieruje referent do spraw powołań. Do jego zadań należą:
 - a) inspirowanie prac i dostarczanie odpowiednich informacji i materiałów pomocniczych dla parafialnego duszpasterstwa powołań;
 - b) organizowanie rekolekcji powołaniowych dla młodzieży i czuwanie, by każde młodzieżowe rekolekcje zamknięte uwzględniały także temat powołania do służby Bożej.

B. Formacja kandydatów do święceń

712. Formacja kandydatów do święceń odbywa się w Metropolitalnym Seminarium Duchownym Archidiecezji Lubelskiej.

713. Metropolitalne Seminarium Duchowne jest wspólnotą kościelną o charakterze wychowawczo-naukowym, w której alumni przygotowują się do posługi kapłańskiej.
714. Seminarium wspierane jest przez Towarzystwo Przyjaciół, które działa na podstawie statutu zatwierdzonego przez arcybiskupa.
715. Z formacji i studiów w seminarium mogą korzystać także inni alumni oraz spełniający określone warunki kandydaci do stałego diakonatu, po uprzednim zawarciu odpowiedniej umowy z właściwymi biskupami diecezjalnymi lub wyższymi przełożonymi zakonnymi.
716. Alumni odbywają studia magisterskie na Wydziale Teologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, zgodnie z obowiązującymi przepisami kościelnymi i państwowymi.
717. Arcybiskup może powołać Archidiecezjalną Komisję ds. Seminarium, której zadaniem byłoby wspieranie biskupa diecezjalnego w trosce o seminarium w zakresie spraw organizacyjnych, wychowawczych i administracyjno-gospodarczych.
718. Seminarium ma własny statut i regulamin zatwierdzone przez arcybiskupa.
719. Jeżeli arcybiskup w poszczególnym przypadku nie zarządzi inaczej, rektor seminarium ma obowiązek przesłać trzy miesiące wcześniej nazwiska tych, którzy mają być dopuszczeni do święceń, ich własnym proboszczom, aby zostały publicznie ogłoszone w kościele parafialnym każdego kandydata.
720. Proboszcz, który ogłasza wiernym nazwiska kandydatów do święceń, winien prosić wiernych, aby nie tylko ujawnili przeszkody, jeśli jakieś znają, lecz także otoczyli kandydatów modlitwą.
721. Nazwiska kandydatów do święceń należy ogłosić w jedną niedzielę lub święto nakazane podczas wszystkich Mszy Świętych.
722. W opinii, która winna być wysłana do rektora seminarium, proboszcz ma zaświadczyć o dokonanym ogłoszeniu, a także ujawnić swoje zdanie o przymiotach i uzdolnieniach kandydata oraz jeżeli wie, że zachodzi jakaś przeszkoda, ma obowiązek przekazać, od kogo o niej wie i czy zgłaszająca ją osoba jest wiarygodna.

- 723. Fakt przyjęcia święceń diakonatu i prezbiteratu powinien być niezwłocznie odnotowany w diecezjalnej księdze święceń oraz w parafialnej księdze ochrzczonych każdego wyświęconego, na podstawie zawiadomienia przesłanego przez rektora seminarium.
- 724. Każdy nowo wyświęcony prezbiter inkardynowany do archidiecezji otrzymuje świadectwo święceń, dokument zawierający upoważnienie habitualne do sprawowania sakramentu pokuty oraz legitymację kapłańską.
- 725. Wprowadzenie stałego diakonatu w archidiecezji może nastąpić na podstawie odrębnego dekretu arcybiskupa, po zasięgnięciu przez niego opinii rady kapłańskiej i rady duszpasterskiej oraz z uwzględnieniem potrzeb archidiecezji.

C. Msza Święta prymicyjna
i jubileusze kapłańskie

- 726. Zaleca się świętowanie prymicji kapłańskich jako wyrazu wdzięczności wobec Boga za dar kapłaństwa.
- 727. Zachęca się do urządzania jubileuszów kapłańskich jako okazji do dziękczynienia za powołanie i posługę kapłańską.
- 728. Jubilaci powinni przeżywać dzień jubileuszu na modlitwie, w gronie współbraci wyświęconych w jednym roku, w parafii bądź środowisku pracy kapłańskiej.
- 729. Wierni powinni włączać się w świętowanie tych jubileuszów przez modlitwę i gesty wdzięczności.

D. Modlitwa za zmarłych
kapłanów

- 730. Duchowni i wierni świeccy winni pamiętać w modlitwie o zmarłych biskupach i prezbiterach, którzy pracowali w archidiecezji, zwłaszcza w rocznice ich śmierci.
- 731. Księża diecezjalni zobowiązani są do odprawienia jednej Mszy Świętej za każdego zmarłego kapłana archidiecezji.

Małżeństwo i duszpasterstwo rodzin

A. Przygotowanie i celebrowanie małżeństwa

732. Narzeczeni winni przygotować się należycie do zawarcia sakramentu małżeństwa. Duszpasterze zobowiązani są do pomocy narzeczonym w tym względzie zgodnie z przepisami wydanymi przez Konferencję Episkopatu Polski.
733. Zawarcie małżeństwa może nastąpić w każdym czasie. Jeżeli jednak ma się to odbyć w piątek lub w okresie Wielkiego Postu, które są dniami pokutnymi, należy pouczyć nowożeńców o szczególnym charakterze tego czasu.
734. W poszczególnym przypadku, gdy zachodzą uzasadnione racje zawarcia małżeństwa i urzędzenia przyjęcia weselnego w piątek – jednak poza okresem Wielkiego Postu – ordynariusz miejsca lub proboszcz mogą udzielić poszczególnym wiernym, poszczególnym rodzinom lub wspólnotom wiernych nie tylko dyspensy od wstrzeżności od potraw mięsnych, lecz także dyspensy od charakteru pokutnego tego dnia, i zachęcić korzystających z dyspensy do modlitwy w intencjach Ojca Świętego oraz wykonania uczynków miłosierdzia. Z dyspensy mogą korzystać wierni archidiecezji lubelskiej wszędzie, gdziekolwiek się znajdują, oraz wszyscy wierni przebywający aktualnie na terenie archidiecezji.
735. Jeśli oboje nupturienti są katolikami, liturgię małżeństwa należy sprawować podczas Mszy Świętej.
736. Zachęca się, aby nowożeńcy przyjęli Komunię Świętą pod obiema postaciami.
737. Jeżeli jedno z nupturientów jest ochrzczonym niekatolikiem, zezwala się na celebrowanie małżeństwa podczas Mszy Świętej, z zachowaniem możliwości przyjęcia Komunii Świętej jedynie przez wschodnich niekatolików.
738. Małżeństwo z osobą nieochrzczonej może być zawierane wyłącznie poza Mszą Świętą.
739. Ze szczególną starannością, przy współudziale nupturientów, należy przygotować teksty liturgiczne.

740. Podczas celebracji dozwolone jest wykonywanie wyłącznie utworów liturgicznych, z zachowaniem przepisu art. 805. .
741. Proboszcz winien czuwać nad wystrojem kościoła podczas zawierania małżeństwa i do niego należy podejmowanie decyzji w tej kwestii.
742. Od dnia kanonicznego objęcia urzędu proboszcz w granicach swojej parafii ważnie asystuje przy małżeństwach tak swoich parafian, jak też obcych, pod warunkiem, że przynajmniej jedno z nupturientów należy do Kościoła łacińskiego. Takie samo uprawnienie ma administrator parafii.
743. Wikariusz parafialny od dnia objęcia urzędu w parafii do chwili odwołania lub przeniesienia ma od ordynariusza miejsca ogólną delegację do asystowania przy małżeństwach zawieranych na terenie tej parafii. Uprawnienie do asystowania przy określonym małżeństwie może subdelegować innemu kapłanowi lub diakonowi.
744. Proboszczowie nie powinni odmawiać narzeczonym rozsądnie proszącym o pozwolenie na zawarcie małżeństwa wobec innego kapłana lub diakona.
745. Proboszcz, który deleguje określonego kapłana lub diakona do asystowania przy określonym małżeństwie, może mu również udzielić pozwolenia na subdelegowanie innego określonego kapłana lub diakona do asystowania przy tymże małżeństwie.
746. Proboszcz może zezwolić na zawarcie małżeństwa w kościele nieparafialnym lub w kaplicy w granicach terytorium parafii.
747. Zwyczajnym miejscem sprawowania celebracji sakramentu małżeństwa jest kościół jako miejsce poświęcone i przeznaczone do sprawowania liturgii.
748. Na zawarcie małżeństwa poza miejscem świętym zezwolenia może udzielić wyłącznie ordynariusz miejsca, jedynie z racji zaistnienia poważnej przyczyny, której nie mogą stanowić racje natury

komercyjnej czy wynikające z ekstrawagancji, próżności lub naśladowania zwyczajów obcych tradycji katolickiej.

B. Duszpasterstwo rodzin

749. Rodzina jest wspólnotą, w której jej członkowie wspólnie dążą do zjednoczenia z Bogiem, biorąc w ten sposób udział w życiu i posłudze Kościoła. Cele i zadania rodziny nie ograniczają się tylko do zobowiązań wewnątrzrodzinnych, ale dotyczą całej wspólnoty Kościoła, a więc wspólnoty parafialnej, diecezjalnej i Kościoła powszechnego.
750. Duszpasterstwo rodzin ma wspierać rodziny we właściwym odkrywaniu i realizowaniu ich powołania. Dokonuje się to przez modlitwę, pracę edukacyjno-formacyjną oraz bezpośrednią pomoc matkom oczekującym urodzin dziecka, samotnym matkom oraz rodzinom, w tym szczególnie rodzinom wielodzietnym.
751. Duszpasterstwo rodzin koordynuje w archidiecezji diecezjalny duszpasterz rodzin, który realizuje swoją posługę w ramach wydziału duszpasterstwa.

C. Poradnictwo rodzinne

752. O uzyskanie statusu doradcy życia rodzinnego w archidiecezji lubelskiej można ubiegać się po ukończeniu studiów w zakresie nauk o rodzinie na uczelni mającej aprobatę właściwych władz Kościoła katolickiego lub Studium Życia Rodzinnego prowadzonego przez osoby prawne Kościoła katolickiego. Osoba ubiegająca się o ten status powinna odznaczać się także umiejętnością nawiązywania kontaktów z ludźmi i współpracy z nimi oraz wyróżniać się pogłębianą formacją religijną.
753. Doradca życia rodzinnego pracuje na podstawie misji kanonicznej otrzymanej od ordynariusza miejsca, w którym będzie wykonywać swoją pracę. Misja kanoniczna jest udzielana na trzy lata, z możliwością przedłużania na kolejne trzechlecia.
754. Warunkami otrzymania misji kanonicznej są:
 - a) uzyskanie wykształcenia, o którym mowa w art. 752, potwierdzonego odpowiednim dyplomem;

- b) pisemna prośba skierowana do ordynariusza miejsca o udzielenie misji kanonicznej wraz z zobowiązaniem do przestrzegania przepisów niniejszego dokumentu oraz odpowiednich przepisów prawa kanonicznego i państwowego, w szczególności dotyczących zachowania tajemnicy zawodowej i ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych;
 - c) opinia proboszcza parafii zamieszkania dotycząca postawy religijnej i moralnej kandydata (kandydatki).
755. Uzyskanie misji kanonicznej nie jest gwarancją zatrudnienia przez instytucje kościelne.
756. Warunkami przedłużenia misji kanonicznej są:
- a) pisemna prośba doradcy o przedłużenie misji kanonicznej;
 - b) nienaganne wypełnianie obowiązków, o których mowa poniżej, potwierdzone przez przełożonego instytucji, w której doradca pracuje (w przypadku parafii – opinia proboszcza);
 - c) opinia proboszcza parafii zamieszkania dotycząca postawy religijnej i moralnej doradcy;
 - d) składanie corocznych pisemnych sprawozdań z pracy, w tym liczby wypracowanych godzin pracy, potwierdzonych przez przełożonego instytucji, w której doradca pracuje (w przypadku parafii – przez proboszcza).
757. Do obowiązków doradcy należą w szczególności:
- a) przekazywanie nauczania Kościoła katolickiego na temat małżeństwa i rodziny, zarówno w życiu publicznym, jak i prywatnym;
 - b) zachowanie dyskrecji co do spraw poruszanych w poradni;
 - c) utrzymywanie osobistego kontaktu z pracownikami Archidiecezjalnego Ośrodka Duszpasterstwa Rodzin w celu pogłębiania wzajemnej współpracy i rozwiązywania trudności;
 - d) stała formacja duchowa wyrażająca się poprzez modlitwę, korzystanie z sakramentów świętych, udział w dniach skupienia oraz każdego roku udział w rekolekcjach organizowanych dla doradców; udział w rekolekcjach winien być potwierdzony w formie pisemnej przez prowadzącego;

- e) stałe podnoszenie kwalifikacji przez zapoznawanie się z bieżącymi publikacjami, udział w spotkaniach szkoleniowych, organizowanych w ramach duszpasterstwa rodzin, raz na trzy lata odnowienie znajomości metod naturalnego planowania rodziny;
 - f) udział w konferencjach, sesjach i sympozjach dotyczących rodziny;
 - g) spełnienie innych wymagań stawianych przez Archidiecezjalny Ośrodek Duszpasterstwa Rodzin.
758. Do obowiązków szczegółowych doradcy w pracy parafialnej należą w szczególności:
- a) prowadzenie katechez przedmażeńskich zgodnie z zatwierdzonym programem i opracowanymi przez siebie konspektami;
 - b) przygotowanie sali do katechezy (prelekcji);
 - c) włączanie się w miarę możliwości i posiadanego wykształcenia oraz zgodnie z przepisami prawa w prowadzenie katechez z problematyki małżeńsko-rodzinnej dla dzieci i młodzieży (może to być w ramach katechezy w szkole, przy parafii czy w czasie rekolekcji lub misji), małżeństw (np. oaza rodzin, nauki stanowe w czasie rekolekcji) i rodziców (np. przed chrztem dziecka, w czasie przygotowania przed Pierwszą Komunią Świętą);
 - d) zaangażowanie w ogólnym duszpasterstwie parafialnym, zwłaszcza poprzez nawiązywanie kontaktu z katechetami, ruchami religijnymi dla młodzieży i dorosłych oraz z duszpasterstwami specjalistycznymi, a także – na zaproszenie proboszcza – uczestniczenie w zebraniach zespołu duszpasterskiego parafii;
 - e) prowadzenie katolickiej poradni życia rodzinnego, w tym: troska o estetykę pomieszczeń, prowadzenie biblioteki tematycznej, informowanie w odpowiedni sposób o poradni i jej godzinach pracy, prowadzenie rejestru osób korzystających z poradni i wydawanie zaświadczeń potwierdzających

skorzystanie z poradni, zaopatrzenie w materiały formacyjne i ich dystrybucja, prowadzenie spisu inwentarza poradni.

759. Czas pracy poradni, czas i organizacja pracy doradcy, wynagrodzenie oraz zasady finansowania pomocy formacyjnych określa umowa, która jest zawierana przez doradcę z parafią i zatwierdzona przez Archidiecezjalny Ośrodek Duszpasterstwa Rodzin. Umowa także winna być zawarta w przypadku, gdy doradca wykonuje swoje zadania bez pobierania wynagrodzenia.
760. Finansowanie poradni odbywa się w ramach budżetu parafii, z zastrzeżeniem art. 762.
761. Parafia pokrywa koszty wyjazdów doradców na dni skupienia (cztery razy w roku) i warsztaty (raz w roku) oraz koszt udziału w rekolekcjach (raz w roku).
762. W przypadku utworzenia poradni międzyparafialnej lub dekanalnej, parafie solidarnie ponoszą koszty jej funkcjonowania, zawierając odpowiednie porozumienie. Za prowadzenie poradni dekanalnej odpowiedzialny jest dekanalny duszpasterz rodzin w porozumieniu z dziekanem i proboszczem parafii, w której poradnia ma swoją siedzibę.
763. Do poradni międzyparafialnych lub dekanalnych narzeczeni przychodzą ze skierowaniem z parafii, w której odbywają przygotowanie do małżeństwa; inne osoby – ze skierowaniem od proboszcza parafii zamieszkania. Doradcy winni być także dyspozycyjni wobec osób, które bez pośrednictwa parafii pragną uzyskać pomoc w swoich sprawach małżeńskich.
764. Poradnia może znajdować się wyłącznie w budynkach kościelnych lub użyzonych jednostkom kościelnym, z wykluczeniem domów i mieszkań prywatnych, zwłaszcza należących do doradcy.
765. O ile to możliwe, co pewien czas w poradni powinna być dostępna osoba, której kompetencje pozwalają na udzielenie porady w sprawach z zakresu kanonicznego prawa małżeńskiego i procesowego. W przypadku nieważności małżeństwa należy dążyć do jego uważnienia bądź wniesienia sprawy o stwierdzenie nieważności małżeństwa do właściwego sądu kościelnego.

766. W przypadku przekonania o nieważności małżeństwa osoba zainteresowana powinna zgłosić się do swojego proboszcza lub bezpośrednio do sądu kościelnego.

Sakramentalia, inne akty kultu Bożego, czasy i miejsca święte

A. Sakramentalia

767. Obok sakramentów jako świętych znaków łaski uwielbienia Boga istnieją w Kościele także inne znaki święte – sakramentalia, które z pewnym podobieństwem do sakramentów oznaczają skutki, przede wszystkim duchowe, osiągalne przez modlitwę Kościoła. Uświęcają one różne okoliczności życia, sprawiając, że niemal każde godziwe użycie rzeczy materialnych może służyć do uświęcenia człowieka i uwielbienia Boga (KL 60-61).
768. Przy sprawowaniu poświęceń i błogosławieństw wolno używać jedynie ksiąg liturgicznych lub zbiorów nabożeństw zatwierdzonych przez właściwą władzę kościelną.
769. Przed udzieleniem sakramentaliów szafarz powinien wyjaśnić wiernym sam obrzęd liturgiczny, jego sens teologiczny, sens modlitw i cel sprawowanego obrzędu, aby wierni należycie korzystali z tych świętych znaków, przez które Kościół uświęca wszelkie przejawy ich życia w świecie.
770. Pokarmy wielkanocne w Wielką Sobotę należy zasadniczo błogosławić w kościołach i kaplicach, lub – zgodnie z miejscowym zwyczajem – w innym odpowiednim miejscu, zwłaszcza w miejscowościach oddalonych od kościoła parafialnego.
771. Modlitwa o urodzaje, zwana błogosławieniem pól w okresie wiosennym, może być połączona z celebracją Mszy Świętej poza miejscem świętym, zwłaszcza przy przydrożnej kaplicy lub krzyżu.
772. Należy starannie rozróżniać w wypowiedziach i materiałach informacyjnych poświęcenia i błogosławieństwa ustanawiające, które są formą przeznaczenia jakiejś rzeczy wyłącznie do kultu Bożego, oraz błogosławieństwa upraszające, przez które Kościół uprasza

łaski dla osób w związku z różnymi okolicznościami życia lub korzystających z określonych miejsc lub rzeczy.

773. Pożądane jest zachowanie zwyczaju udzielania błogosławieństwa w różnych okolicznościach życia rodzinnego, jak np. żegnanie się wodą święconą, modlitwy przed posiłkiem i po nim, znaczenie krzyżem bochenka chleba oraz błogosławienie dzieci przez rodziców (np. przed pierwszym pójściem do szkoły, z racji pierwszej spowiedzi i Komunii Świętej, przed ślubem; błogosławienie neoprezbitera przed Mszą Świętą prymicyjną, przed wyjazdem).
774. Godnym zachowania jest pobożny zwyczaj błogosławienia zwierząt domowych, pól, narzędzi, szkół i warsztatów pracy, pojazdów mechanicznych itp.
775. Egzorcyzmy mogą na terenie archidiecezji odprawiać wyłącznie kapłani, którzy otrzymali od arcybiskupa wyraźne zezwolenie na stałe lub *ad casum*.
776. Egzorcyzmy mogą być odprawiane zasadniczo wyłącznie w miejscach wyraźnie wskazanych przez arcybiskupa i nie mogą być transmitowane ani rejestrowane.

B. Liturgia godzin

777. Zaleca się, aby w kościołach i kaplicach była wspólnotowo sprawowana jakaś część Liturgii godzin, zwłaszcza jutrznia w Wielki Piątek i Wielką Sobotę oraz nieszpory w niedziele i święta.

C. Pogrzeb kościelny i cmentarze

778. Liturgia pogrzebowa jest wyrazem szacunku dla ludzkiego ciała i troski Kościoła o zbawienie człowieka. W obrzędach pogrzebowych Kościoł nie tylko poleca Bogu zmarłych, lecz także umacnia nadzieję żywych i wyznaje wiarę w zmartwychwstanie. Liturgia pogrzebu stwarza żyjącym okazję do głębokiego przeżycia pocieszającej prawdy chrześcijańskiej dotyczącej życia wiecznego. Pogrzebu religijnego ochrzczonym i katechumenom w zasadzie się nie odmawia; wyjątek stanowią wypadki wyraźnej niewiary zmarłego i jego wrogości do Kościoła.

779. W przypadku wątpliwości, czy wiernemu należy odmówić pogrzebu kościelnego, proboszcz ma obowiązek skonsultować sprawę z dziekanem lub przedstawić bezpośrednio w kancelarii kurii do decyzji.
780. Pogrzebu katolickiego odmawia się tylko wtedy, gdy dana osoba nie wyraziła przed śmiercią prośby o posługę kapłańską lub nie okazała żadnych oznak pokuty (uciałowanie krzyża, wzbudzenie aktu żalu, uczynienie znaku krzyża itp.).
781. Duszpasterze winni ze szczególnym współczuciem, wrażliwością i delikatnością traktować rodziców, którzy doświadczają ogromnego bólu utraty dziecka przed narodzeniem lub tuż po porodzie, co winno wyrażać się także w praktyce celebracji obrzędów pogrzebowych.
782. Duszpasterze powinni zachęcać wiernych i dołożyć starań, aby w czasie pogrzebu rodzina osoby zmarłej przyjęła Komunię Świętą w jej intencji. W tym celu należy umożliwić przystąpienie do sakramentu pokuty i pojednania w dzień poprzedzający pogrzeb, przed rozpoczęciem Mszy Świętej pogrzebowej i – jeżeli to możliwe – w czasie jej trwania.
783. Jeżeli w pogrzebie pragnie wziąć udział duchowny spoza parafii, winien on uprzednio zgłosić ten zamiar proboszczowi, który wskaże sposób jego zaangażowania w celebrację.
784. Osoby świeckie mogą, za zezwoleniem proboszcza, wygłosić przemówienia i kondolencje po zakończeniu liturgii w kościele, ale nie z miejsca przeznaczonego do głoszenia słowa Bożego. Mogą to także uczynić po zakończeniu liturgii na cmentarzu.
785. Wierny może wybrać kościół parafialny, w którym ma się odbyć jego pogrzeb. Prawo to przysługuje także rodzinie osoby zmarłej lub innym osobom czy instytucjom, które organizują pogrzeb.
786. Jeżeli pogrzeb ma odbyć się poza parafią zamieszkania, proboszcz parafii, w której ma się odbyć pogrzeb, podejmuje decyzję na podstawie informacji od proboszcza parafii zamieszkania osoby zmarłej o jej religijności i przyjętych sakramentach. Informacja wydawana jest bezpłatnie.
787. Kościelny akt zgonu sporządza się na podstawie dokumentów państwowych w parafii, w której celebrowana jest Msza Święta

pogrzebowa, niezależnie od miejsca pochowania ciała. W przypadku gdy Msza Święta pogrzebowa celebrowana jest w kaplicy cmentarnej, kościelny akt zgonu sporządza się w parafii zamieszkania osoby zmarłej lub w parafii, która obsługuje pogrzeb.

788. Cmentarz jest miejscem świętym, przeznaczonym do grzebania zmarłych, wymagającym zachowania ciszy i powagi.
789. Na założenie nowego lub powiększenie istniejącego cmentarza parafialnego potrzebne są zezwolenia arcybiskupa i właściwych władz świeckich. Do arcybiskupa należy również decyzja o zamknięciu cmentarza.
790. Cmentarze parafialne sprzyjają pogłębianiu wiary, wzajemnej miłości i pojednaniu. Gromadzenie się parafian na cmentarzach wpływa także na większą dbałość o nie i poszczególne groby, przywraca pamięć o zmarłych, służy utrwalaniu pamięci i tożsamości narodowej. Dlatego zachęca się duszpasterzy, aby cmentarze stawały się miejscami modlitwy wspólnoty parafialnej nie tylko podczas pogrzebów, lecz także np.: w dniach poprzedzających uroczystości parafialne, z okazji rocznic i świąt narodowych, w specjalnym dniu modlitw za dzieci nienarodzone.
791. Zachęca się, aby otoczyć opieką grobowce i mogiły opuszczone i zaniedbane z powodu śmierci krewnych lub spadkobierców, także groby osób innych wyznań i narodowości, szczególnie jeśli groby te mają walor zabytkowy i historyczny.
792. Zasady zarządzania cmentarzami zawarte są w art. 895-903 niniejszych statutów synodalnych.

D. Kult świętych, obrazów i relikwii

793. W kościołach i kaplicach mogą być otaczani kultem publicznym wyłącznie święci i błogosławieni Kościoła. Jeżeli chodzi o inne osoby zmarłe w opinii świętości, wolno modlić się o ich beatyfikację.
794. W kościołach parafialnych wyłącznie w święto tytułu kościoła wierni mogą zyskać odpust zupełny w związku z jego nawiedzeniem. Obchód ten może zostać przeniesiony na najbliższą niedzielę. Wówczas także możliwość zyskania odpustu jest przeniesiona na ten dzień.

- 795. W kościołach nieparafialnych należy uroczystie obchodzić dzień jego tytułu, jednak nie łączy się on z możliwością zyskania odpustu zupełnego.
- 796. Przedmioty kultu wyróżniające się wiekiem, wartością artystyczną albo czcią, wystawione w kościołach i kaplicach dla czci wiernych, winny być strzeżone ze szczególną pilnością. Jeżeli wymagają renowacji, mogą być odnawiane tylko po uzyskaniu pisemnej zgody arcybiskupa, a obrazy zabytkowe – w zgodzie z odnośnymi przepisami państwowymi.
- 797. Jeżeli jakiś wizerunek jest czczony przez wiernych w szczególny sposób, proboszcz lub rektor kościoła winni prowadzić specjalne księgi, w których należy zapisywać łaski i znaki potwierdzające ten kult.
- 798. Każdy kościół winien mieć wykaz relikwii w dwóch egzemplarzach, z których jeden należy przechowywać w archiwum parafii lub kościoła, drugi w archiwum kurii.

E. Muzyka w liturgii

- 799. Wspólnota wiernych ma prawo, aby zwłaszcza w celebracji niedzielnej stale była wykonywana odpowiednia i prawdziwa muzyka święta (RS 57), a także by słowa pieśni podczas celebracji liturgii w sposób należyty strzegły i ożywiały wiarę (RS 58).
- 800. Kapłani, muzycy kościelni oraz wszyscy zainteresowani wierni winni pilnie wystrzegać się, by nie wprowadzać do obrzędów liturgicznych czegoś czysto świeckiego albo niezgodnego z kultem Bożym (MS 43).
- 801. We wszystkich kościołach na terenie archidiecezji podczas wszystkich celebracji liturgicznych, a zwłaszcza podczas Mszy Świętych obrzędowych (ślubnych i pogrzebowych), dozwolone jest wykonywanie wyłącznie utworów liturgicznych. Nie wolno wykonywać podczas liturgii muzyki o charakterze świeckim, w tym muzyki filmowej i rozrywkowej. Nie jest także dopuszczalne wykonywanie podczas sprawowania liturgii utworów o treści religijnej, ale z wykorzystaniem muzyki świeckiej, a także piosenek religijnych, które ze swej natury mają inne przeznaczenie w życiu Kościoła.

802. W liturgii głównym instrumentem są organy (KL 120). Można także używać innych instrumentów, z wyjątkiem tych, które są wykorzystywane w muzyce rozrywkowej, zawsze jednak w taki sposób, aby zachować sakralny charakter liturgii (Instrukcja 2017, 37b). Niedopuszczalne jest odtwarzanie podczas liturgii muzyki z urządzeń elektronicznych (Instrukcja 2017, 40).
803. Należy zatroszczyć się o to, aby wśród uczestniczących w liturgii znalazły się osoby, które w porozumieniu z duszpasterzem i organistą podejmą funkcje kantora i psalterzysty oraz odczytają lub zaśpiewają wezwania modlitwy wiernych.
804. Kantor i psalterzysta wykonują swoje zadania po uzgodnieniu z organistą.
805. Zaproszeni do udziału w celebracjach muzycy, w tym organiści spoza parafii, mają obowiązek uzyskać uprzednią akceptację ze strony proboszcza lub rektora kościoła, natomiast repertuar liturgiczny uzgodnić z miejscowym organistą.
806. Należy troszczyć się, aby w każdej parafii, a nawet przy każdym kościele był organista.
807. Do organisty należy również nauczanie śpiewu wiernych w porozumieniu i przy pomocy miejscowych duszpasterzy, a także prowadzenie scholi i przygotowanie kantorów i psalterzystów. Szczególną troską powinien organista otoczyć chór kościelny, którego zorganizowanie i prowadzenie należy do jego obowiązków.
808. Szczegółowy status i zadania organisty określają odrębne przepisy.

F. Budowa i remont organów

809. Wybór firmy organmistrzowskiej do budowy lub remontu organów należy do proboszcza lub rektora kościoła, którzy mają obowiązek zgłosić zamiar przeprowadzenia budowy lub remontu instrumentu przewodniczącemu Archidiecezjalnej Komisji ds. Muzyki Kościelnej. Wybór wykonawcy powinien być dokonany po przeprowadzeniu postępowania przetargowego lub konkursowego i uwzględnić opinię komisji.
810. Komisja deleguje w miejsce planowanych prac jednego z powołanych przez arcybiskupa konsultantów technicznych.

811. W przypadku remontu konsultant techniczny ma obowiązek sprawdzenia stanu instrumentu, zapoznania się ze szczegółami umowy określającej zakres prac i z ich kosztorysem. Konsultant sporządza protokół zawierający ewentualne uwagi oraz wyraża aprobatę lub sprzeciw wobec całości lub też części umowy sporządzanej między zarządcą kościoła a firmą organmistrzowską. Protokół jest podstawą dla komisji do wydania zezwolenia na rozpoczęcie prac.
812. Po zakończeniu prac komisja złożona z przewodniczącego lub innego członka komisji, konsultanta technicznego, zarządcy kościoła oraz miejscowego organisty dokonuje formalnego odbioru technicznego instrumentu. Przedstawiciel komisji sporządza protokół odbioru organów zawierający potwierdzenie przeprowadzenia ustalonych prac na odpowiednim poziomie technicznym i w odpowiednim terminie.
813. W razie stwierdzenia przez komisję i konsultanta technicznego jakichkolwiek nieprawidłowości, należy dokonać ich szczegółowego opisu wraz z podaniem stosownych zaleceń dla firmy wykonującej prace. Dopiero po uzyskaniu aprobaty komisji i konsultanta technicznego dla całości wykonanych prac przedstawiciel firmy organmistrzowskiej ma prawo do otrzymania całości wynagrodzenia.
814. Na wniosek zarządcy kościoła lub komisji, a także z własnej inicjatywy, konsultant techniczny może dokonać wizytacji budowy lub remontu organów w trakcie trwania prac.
815. Udział komisji, a w szczególności konsultanta technicznego, w określonych powyżej etapach budowy lub remontu organów winien być ujęty w umowie zawieranej z firmą organmistrzowską.
816. Koszty związane z uczestnictwem komisji i konsultantów technicznych w budowie lub remoncie organów pokrywa proboszcz (rektor kościoła) w porozumieniu z przewodniczącym komisji.

G. Transmisja liturgii, filmowanie i fotografowanie
w czasie liturgii

817. Fotografowanie i filmowanie czynności liturgicznych jest dozwolone, z zachowaniem odpowiednich przepisów dotyczących ochrony wizerunku oraz poniższych przepisów.

818. Fotografowanie i filmowanie w czasie Mszy Świętej nie może rozpraszać skupienia modlitewnego wiernych i celebransa.
819. Warunkiem otrzymania zezwolenia na wykonywanie zdjęć i filmów jest posiadanie dokumentu potwierdzającego ukończenie kursu liturgicznego organizowanego przez Archidiecezjalne Centrum Formacji Liturgicznej.
820. W czasie jednej czynności liturgicznej może fotografować i filmować tylko jeden fotograf i jeden operator kamery. Zawsze obowiązuje ich godny i świąteczny ubiór.
821. Fotograf i kamerzysta przed rozpoczęciem liturgii powinni okazać proboszczowi (rektorowi kościoła) dokument uprawniający ich do wykonywania zdjęć lub filmowania oraz uzgodnić z celebransem (lub z ceremoniarzem) ważniejsze szczegóły związane z miejscem i sposobem wykonywania zdjęć lub filmowania.
822. Fotograf i kamerzysta nie mogą zajmować miejsca przeznaczonego wyłącznie dla celebransa, koncelebransów, służby liturgicznej oraz innych osób związanych bezpośrednio z celebracją liturgiczną (kandydatów do święceń, narzeczonych, dzieci pierwszokomunijnych itp.)
823. Zabrania się ustawiania w prezbiterium dodatkowych źródeł sztucznego oświetlenia jedynie dla potrzeb fotografa lub kamerzysty.
824. Fotograf i kamerzysta powinni wykonywać swoje czynności w sposób możliwie dyskretny, aby nie przeszkadzać uczestnikom liturgii. Dotyczy to głównie zmiany miejsca, używania światła, posługiwania się sprzętem.
825. Proboszcz (rektor kościoła) lub celebrans mają prawo odmówić zezwolenia na fotografowanie lub filmowanie w czasie liturgii osobom niemającym dokumentu ukończenia kursu liturgicznego, a nawet mającym taki dokument, lecz niestosującym się do wymagań.
826. W kancelarii parafialnej należy omawiać z zainteresowanymi sprawy związane z fotografowaniem i filmowaniem w czasie liturgii oraz zapoznać ich z zasadami pracy fotografa (kamerzysty). Proboszcz powinien z odpowiednim wyprzedzeniem poznać nazwisko

fotografa (kamerzysty), zanim jeszcze zostanie wybrany do wykonywania zdjęć lub filmowania, i zweryfikować jego uprawnienia.

827. Msze Święte mogą być transmitowane wyłącznie na żywo i nie mogą być retransmitowane. Po zakończeniu bezpośredniej transmisji Mszy Świętej osoba odpowiedzialna za emisję ma obowiązek dopilnowania, aby jej ewentualny zapis nie był powszechnie dostępny. Dopuszcza się udostępnienie tylko fragmentu celebracji (np. homilii).

H. Miejsca święte

828. Decyzję o budowie kościoła lub budowie albo urządzeniu kaplicy na terenie archidiecezji podejmuje wyłącznie arcybiskup (kan. 1215 § 1).
829. Wszystkie projekty nowych kościołów oraz adaptacja wnętrz już istniejących winny uzyskać zatwierdzenie Archidiecezjalnej Komisji ds. Budownictwa Sakralnego i Archidiecezjalnej Komisji Artystycznej.
830. Proboszcz (rektor kościoła), który zamierza dokonać zmian w bryle lub wystroju wnętrza kościoła, kaplicy lub w bezpośrednim ich otoczeniu, winien zgłosić projekt zmian do wyżej wymienionych komisji. Zmiany wolno zrealizować po pozytywnym, pisemnym zaopiniowaniu przez komisję i przy zachowaniu odpowiednich przepisów państwowych.
831. Nie wolno planować jakichkolwiek prac dotyczących kościołów i ich wyposażenia, a także innych budynków, w tym zamawiać materiałów bądź sprzętów, rzeźb i obrazów, bez uprzedniej zgody wyrażonej na piśmie przez właściwy wydział kurii, na wniosek złożony przez proboszcza.
832. We wszystkich przypadkach proboszcz (rektor kościoła) zobowiązany jest przedstawić kosztorysy projektowanych prac do akceptacji przez właściwy wydział kurii.
833. W kościołach i kaplicach, wewnątrz i na zewnątrz, bez zgody arcybiskupa nie wolno umieszczać żadnych pomników, tablic pamiątkowych, epitafiów itp.

834. Przy kościele, w ogólnie dostępnym miejscu, winna się znajdować tablica, na której należy umieścić godziny celebrowanych Mszy Świętych i innych nabożeństw, czas pracy kancelarii parafialnej, numer telefonu kontaktowego oraz inne informacje, dotyczące aktualnych wydarzeń parafialnych i diecezjalnych.
835. Co do zasady, zgromadzenia lub zebrania, które nie mają charakteru religijnego, są zabronione w miejscach świętych (kościółach, kaplicach), w tym w bezpośrednim otoczeniu kościoła.
836. Udostępnienie miejsca świętego w celu zorganizowania w nim wydarzenia kulturalnego (np. koncertu) wymaga zezwolenia ordynariusza miejsca. Zarządca kościoła winien przedstawić uprzednio do akceptacji przewodniczącego Archidiecezjalnej Komisji ds. Muzyki Kościelnej program wydarzenia i osoby lub instytucje, które są jego organizatorami.
837. Zabrania się udostępniania miejsc świętych osobom, które dokonały apostazji, manifestują poglądy sprzeczne z nauczaniem Kościoła lub publicznie okazują wrogość wobec wiary i Kościoła.
838. Należy ułatwić dostęp do kościoła wiernym z niepełnosprawnościami, zatroszczyć się o podjazdy, a także zadbać o przykościelne parkingi dla samochodów.
839. Wszyscy biorący udział w uroczystościach liturgicznych i nawiedzający miejsca święte winni się odpowiednio zachowywać i być ubrani stosownie do godności tego miejsca.

I. Czasy święte

840. Duszpasterze powinni podkreślać znaczenie świętowania niedzieli i dni świątecznych i dbać, by wierni wykorzystywali ten czas na spełnianie praktyk religijnych, pielęgnowanie więzi rodzinnych, odpoczynek i godziwą rozrywkę.
841. Należy w sposób uroczysty obchodzić święta lokalne, jak święto patrona parafii, rocznicę poświęcenia kościoła i te, które obchodzone są zwyczajowo.
842. Uroczystość tytułu lub patrona kościoła należy zasadniczo obchodzić w dniu, w którym ten tytuł przypada. Można też tę uroczystość,

zgodnie z miejscowym zwyczajem, przenieść na niedzielę, z zachowaniem odnośnych przepisów liturgicznych.

J. Dni i okres pokuty

843. Duszpasterze i katecheci winni pouczać wiernych o znaczeniu pokuty, postu i wstrzemięźliwości oraz o przepisach obowiązujących w tym zakresie i zachęcać ich, aby w sposób owocny przeżywali czas wielkopostny i piątki całego roku, które są dniami pokuty.
844. Wszyscy wierni, każdy na swój sposób, na podstawie prawa Bożego zobowiązani są czynić pokutę, dlatego podczas dni pokuty powinni przeznaczać więcej czasu na modlitwę, wykonywać uczynki pobożności i miłości, podejmować akty umartwienia, także przez wierniejsze wypełnianie własnych obowiązków, zwłaszcza zaś zachowywać post i wstrzemięźliwość (kan. 1249).
845. Niemożliwość zachowania wstrzemięźliwości od pokarmów mięsnych w piątek zakłada podjęcie innych form pokuty, takich jak: modlitwa, jałmużna, uczynki pobożności i miłości, wierniejsze spełnianie obowiązków.
846. Dla słusznej przyczyny proboszcz może udzielić w pojedynczym przypadku – poszczególnym wiernym, poszczególnym rodzinom lub wspólnotom wiernych – dyspensy od charakteru pokutnego piątku, w tym od wstrzemięźliwości od pokarmów mięsnych, z wyjątkiem Środy Popielcowej i Wielkiego Piątku.
847. Słuszną przyczyną do uzyskania dyspensy od charakteru pokutnego dnia w dany piątek poza okresem Wielkiego Postu może być np. konieczność urządzenia w tym dniu wesela ze względów lokalowych, studniówki lub innej szkolnej zabawy ze względów organizacyjnych, czy też zabawy dla pracowników danego zakładu ze względów lokalowych czy organizacyjnych.
848. Z dyspensy udzielonej przez proboszcza mogą korzystać jego parafianie wszędzie, gdziekolwiek się znajdują, a także wszyscy inni wierni przebywający na terenie tej parafii.
849. Prośba o dyspensę może być również kierowana do kurii.
850. Osoba prosząca o dyspensę powinna poinformować zainteresowanych o jej udzieleniu.